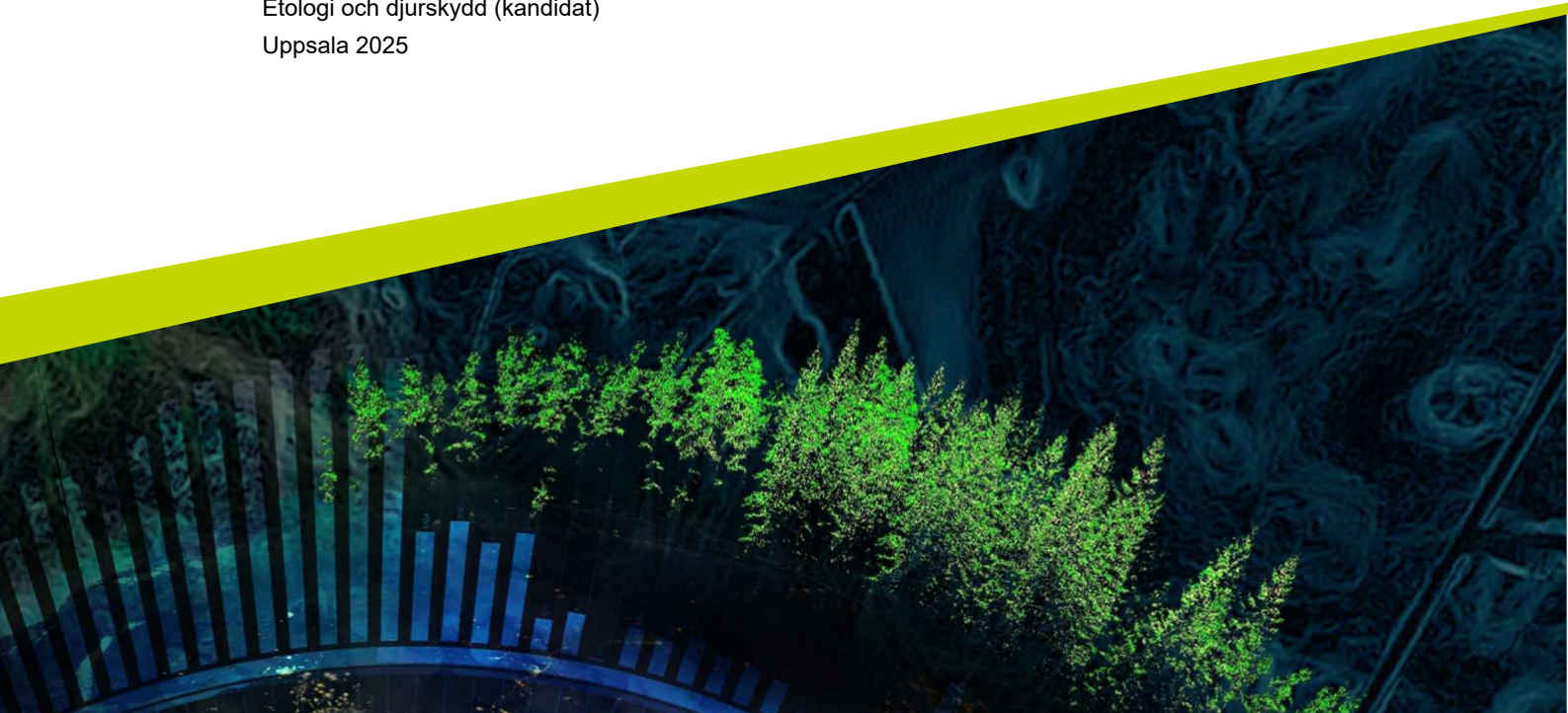

Från 12 till 14 veckor: Hur senare avvänjning påverkar kattmamman utifrån SVERAK uppfödares perspektiv

Rakel Eekman

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Etologi och djurskydd (kandidat)
Uppsala 2025

Från 12 till 14 veckor: Hur senare avvänjning påverkar kattmamman utifrån
SVERAK uppfödares perspektiv

*From 12 to 14 weeks: Effects of later weaning on the mother cat from SVERAK breeder's
perspective*

Rakel Eekman

Handledare:	Maria Andersson, SLU, institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Bitr. handledare:	Elin Hirsch, SLU, institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Examinator:	Jenny Loberg, SLU, institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i biologi, G2E
Kurskod:	EX0867
Program/utbildning:	Etologi och djurskydd (kandidat)
Kursansvarig inst.:	Institutionen för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2025
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Nyckelord:	Avvänjning, katt, uppfödare, SVERAK, FIFe, djurskydd, etologi, djurvälfärd, beteende problem

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Institution för tillämpad husdjursvetenskap och välfärd

Abstract

Cats are the most common companion animal in Sweden and since the 20th century the interest for cat breeding has increased. Previous research has highlighted the importance of weaning age in kittens to prevent the development of unwanted behavior in their adult life. However, like in many other aspects of society, the female's perspective have been overlooked.

Weaning is a changing point in every young mammal's life, and defines the time when the offspring is ready to leave its mother to live on its own. According to Swedish animal protection regulations the kittens have to stay with their mother until they are a minimum of 12 weeks of age. But recent research has found that kittens who stay with their mother until 14 weeks of age have a lower probability to show unwanted behaviours such as aggression and excessive grooming. As a result FIFe (Fédération Internationale Féline) introduced a new regulation in 2023 mandating that breeders keep their kittens until a minimum of 14 weeks of age. SVERAK (The Swedish Cat Association), a member of FIFe, therefore implemented this rule for Swedish breeders. However, no studies have looked at how the prolonged weeks affect the mother cat's well-being.

This study aimed to investigate how the mother cat is affected by having to live with her kittens for two weeks longer. A survey was therefore created in Netigate and distributed to Swedish breeders within SVERAK who had experience of breeding litters both before and after the new regulation was introduced. The purpose of the survey was to map the Swedish breeders' experiences of the new rule and how they felt it affected the mother cat. A few questions also targeted the breeders' attitudes towards the regulation and the effects on the kittens' welfare.

The data collected from the study offer insights into the impact of the 14-week weaning rule. It is clear that the rule has sparked debate and the Swedish breeders can be divided into those who expressed a preference for returning to selling their kittens when they are at least 12 weeks of age and those who appreciate and support the new regulation. Furthermore the result supports previous research suggesting that kittens may show less unwanted behavior when staying with their mother until 14 weeks of age. However, the results showed that the breeders experience that the mother cat is affected by the change as a notable number of breeders reported stress-related behaviors and aggression in the mother cat. The results also indicate differences in breeds and call for continued research into potential breed-specific differences in weaning. These findings highlight a need for further research about the optimal weaning time to keep developing a sustainable breeding model where not only the kittens but also the mother cat's welfare is taken into account.

Keywords: weaning, cat, breeders, SVERAK, FIFe, animal welfare, behaviour problems

Innehållsförteckning

Figurförteckning.....	6
Förkortningar.....	8
1. Introduktion	9
1.1 Den domesticerade kattens historia	9
1.2 Tidigare forskning om avvänjning	9
1.3 SVERAK och FIFe	10
2. Syfte och frågeställningar.....	11
3. Material och metod	12
3.1 Urval.....	12
3.2 Enkätens utformning	12
3.3 Distribution	12
3.4 Bearbetning av data.....	13
4. Resultat	14
4.1 Bakgrundsinformation	14
4.2 Hur upplever SVERAKs uppfödare att honkatten påverkas av att ha kattungar boende hos sig i 14 veckor?	16
4.3 Hur förhåller sig SVERAKs uppfödare till ändringen av avvänjning vid 12 veckor till minst 14 veckor?	21
4.4 Hur upplever SVERAKs uppfödare att regeln har påverkat deras uppfödning?	22
4.4.1 Påverkan på kattungarna	22
4.4.2 Negativ påverkan på uppfödning	23
4.4.3 Positiv påverkan på uppfödning	24
5. Diskussion	26
5.1 SVERAKs uppfödares upplevelse av hur honkatten påverkas av att ha kattungar boende hos sig i minst 14 veckor.	26
5.2 SVERAKs uppfödares attityd gentemot ändringen av avvänjning vid 12 veckor till 14 veckor	27
5.3 Regeländringens påverkan på kattuppfödning	28
5.4 Etiska aspekter	29
5.5 Styrkor och svagheter med den valda metoden	29
5.6 Litteraturens trovärdighet.....	30
5.7 Studiens användbarhet och framtida forskning	31
5.8 Studien i förhållande till hållbarhetsaspekterna	31
5.9 Slutsatser	32
6. Populärvetenskaplig sammanfattning.....	33
7. Tack	34
8. Referenser	35
Bilaga 1.....	39
Bilaga 2.....	51
Bilaga 3.....	52

Figurförteckning

Figur 1. Andelen kattraser som representerades bland respondenterna (n=156). 17 kattraser representerades inte av någon respondent och uteslöts därför ur figuren (Bilaga 2).	14
Figur 2. Andelen per län som representerades bland respondenterna (n=155). Ingen av respondenterna uppgav att de bor i Jämtland län eller Gotland län och uteslöts därför ur figuren.	15
Figur 3. Procentuell fördelning av hur respondenterna (n=145) prioriterar modersegenskaper och temperament hos avelshonor.	16
Figur 4. Procentuell fördelning av respondenternas svar (n=145) på vilken vecka deras kattungar brukade flytta hemifrån innan regeländringen.	16
Figur 5. Fördelning av de vanligaste fraserna respondenterna (n=143) valde att använda vid beskrivning av kattmammans beteende vid avvänjningstid.	17
Figur 6. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans hull förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt) (n=138). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.	18
Figur 7. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans stresstålighet förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt) (n=138). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.	18
Figur 8. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans pälskvalité förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (n=138) (grönt). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.	19
Figur 9. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans interaktion med människor förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.	19
Figur 10. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans fysiska aktivitet förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt) (n=138). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.	20
Figur 11. Procentuell fördelning av hur svar hur uppfödarnas spontana inställning till regeländringen att kattungar ska bo kvar hos sin kattmamma till den är minst 14 veckor gammal efter 1 september 2023 när regeln infördes (n=134) respektive deras inställning till regeln vid utförandet av enkäten (n=134).	21
Figur 12. Procentuell fördelning av om respondenterna (n=134) upplevt en förbättrad välfärd för kattungarna genom att de bor kvar hos sin mamma till att de är minst 14 veckor gamla.	22
Figur 13 Procentuell fördelning av hur respondenterna svarade på frågorna om de upplevt angivna beteenden hos sina kattungar efter att de flyttat vid 12 veckor (n=134) respektive minst 14 veckor (n=134).	23
Figur 15. Procentuell fördelning av hur respondenterna (n=133) svarade på om de upplevt att regeländringen har påverkat deras kattuppfödning negativt.	24
Figur 16. Procentuell fördelning av hur respondenterna (n=133) svarade på om de upplevt att regeländringen har påverkat deras kattuppfödning positivt.	25

Förkortningar

Förkortning	Betydelse
SLU	Sveriges lantbruksuniversitet
SVERAK	Sveriges Kattklubbars Riksförbund
FIFE	Fédération Internationale Féline

1. Introduktion

1.1 Den domesticerade kattens historia

Den domesticerade katten *Felis silvestris catus*, härafter kallad "katt", härstammar från den mellanöstliga vildkatten *F. s. lybica* och spreds på människans fartyg till övriga världen (Zhang, 2017; Nilson et al., 2022). Katten skiljer sig från många av våra andra domesticerade djur då man tror att den själv varit bidragande i sin egen domesticering genom att den självmant sökte upp jordbrukssamhällen för att finna skydd och föda (Linseele et al., 2007; Lyons & Kurushima, 2012). Människan fann en fördel i att ha katterna nära inpå då de jagade bort skadedjur och därmed drog människan och katten nytta av varandra (Linseele et al., 2007; Lyons & Kurushima, 2012). Detta, tillsammans med begränsad aktiv selektion av katter har bidragit till att bevara kattens naturliga beteende, då människan senare framförallt valt att selektera katter för deras genetiskt kvalitativa fenotypiska egenskaper (Lyons & Kurushima, 2012; Cruickshank & Stern, 2022). Avelsregistrering av katt påbörjades inte förrän 1900-talet och de flesta raser har utvecklats under de senaste 50 åren (Lyons & Kurushima, 2012; SVERAK, 2025a). Det uppskattas att det idag finns 1,64 miljoner katter i Sverige, vilket gör katten till vårt vanligaste husdjur (Novus, 2024).

1.2 Tidigare forskning om avvänjning

Tidigare forskning har främst fokuserat på kattungarnas socialiseringsperiod som är av stor vikt för kattungarnas utveckling (Karsh & Turner, 1988; Lowe & Bradshaw, 2001). Det har även forskats på avvänjningstiden som pågår under flera veckor och innebär att föräldradjuret visar allt mindre omsorg och lär ungarna att bli självständiga (Tan & Counsil, 1985). Detta påbörjas vid 5-6 veckors ålder när kattungarna har tillräcklig motorik för att röra sig fritt runt mammans näst, börjar äta fast föda och inte är lika beroende av kattmamman för sin överlevnad (Moelk, 1979; Cave, 2002; Veronesi & Fusi, 2022). Vid denna tid kan man se en ökning av socialt lekbeteende, vilket är en viktig del i kattungarnas utveckling då de lär sig tolka signaler från andra katter och att jaga (West, 1974). Den sociala leken minskar runt 16 veckors ålder i samband med att ungarna blivit mer självständiga och kattmamman lämnar dem till att klara sig själva (West, 1974). Samma tidsintervall kan man se hos den europeiska vildkatten *F. s. silvestris*, som vår domesticerade katt fortfarande har mycket gemensamt med, där kattungarna bor hos mamman till 16-20 veckor ålder (Stahl & Leger, 1992; Nowell & Jackson, 1996).

Att separera kattungar från kattmamman innan avvänjningen är avslutad kan innebära ett försvagat immunförsvar hos kattungarna (Lowell et al., 2020; Campbell et al., 2024). Separationen kan även medföra en stor stress som kan komma att påverka deras beteenden och stressrespons i vuxen ålder (Lowell et al.,

2020; Campbell *et al.*, 2024). Kattungar som separerats från mamman innan 8 veckors ålder uppvisar oftare aggressivt beteende mot främlingar jämfört med kattungar som separerats vid 12-13 veckor, ytterligare mindre tendenser kan ses om separation skett vid 14-15 veckor (Ahola *et al.*, 2017). Det finns även ett samband mellan avvänjningstiden och vissa stereotypa beteenden då kattungar som avvandes vid 14-15 veckor uppvisade mindre överdriven putsning jämfört vid 12-13 veckor (Ahola *et al.*, 2017). Däremot har tidigare forskning inte undersökt hur de olika avvänjningsveckorna påverkar kattmamman och hennes välfärd.

1.3 SVERAK och FIFe

FIFe (Fédération Internationale Féline) är ett internationellt katterförbund med 39 medlemsländer (FIFe, 2025a). Bland dessa finns SVERAK (Sveriges Kattklubbars Riksförbund) som representant för Sverige (FIFe, 2025b). SVERAK grundades år 1955 och är Sveriges största katterförbund med registrering av 46 kattraser (SVERAK, 2025a; SVERAK, 2024; Jordbruksverket, 2025). Medlem i SVERAK blir man genom att gå med i en av de 35 olika lokala kattklubbar i Sverige som är SVERAK-anslutna (SVERAK, 2025b; SVERAK, 2025c). Tillsammans arbetar FIFe med sina medlemmar för att avel, registrering och rasstandard ska efterfölja samma mål och regler i alla medlemsländer (FIFe, 2025a).

I maj 2022 inkom ett förslag till FIFe om en regeländring att kattungar ska vara minst 14 veckor, istället för de tidigare 12, när de flyttar från sin mamma (FIFe, 2022; J. Stark, SVERAK, personligt meddelande, 2025-04-18). Denna regel trädde i kraft 2023 och enligt C. Alsmark var bakgrunden till beslutet resultatet från Ahola *et al.*, (2017) (C. Alsmark, SVERAK, personligt meddelande, 2024-11-27). J. Stark menar också att tiden för vaccination var en av de främsta motiveringarna till regeländringen (FIFe, 2023). Kattungar vaccineras vid 8–9 veckor och sedan igen vid 12 veckor och motionsläggande argumenterade för att kattungarna inte bör flytta tätt inpå sista vaccinationssprutan (J. Stark, SVERAK, personligt meddelande, 2025-04-18). Enligt A. Sjödin, ordförande för FIFe, var även ett argument att det är fördelaktigt för kattungarnas sociala utveckling att bo med kullsyskon och mamma tills 14 veckor (A. Sjödin, FIFe, personligt meddelande, 2025-04-24). A. Sjödin nämner dock även att FIFe inte tillhandahåller någon statistik eller intern undersökning för att stödja argumenten.

Som medlem i FIFe har SVERAK därmed behövt tillämpa denna regel. Den nya separationstiden skiljer sig från svensk lagstiftning eftersom det i 6 Kap. 9 § i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L102 framgår att kattungarna får separeras först vid 12 veckor. SVERAK har därför sedan den 1 september 2023 gjort det möjligt för uppfödare att ansöka om en generell dispens där en veterinär gett sitt godkännande att kattungarna får flytta tidigast vid 12 veckor (Johansson, 2023b)

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att undersöka hur kattmamman påverkas av FIFes regeländring att förlänga avvänjningstiden för kattungar från 12 till 14 veckor. Studien undersöker hur SVERAK-anslutna uppfödare upplevt att kattmammans beteende och välfärd påverkats och deras upplevelse av regeländringen. Resultatet delas med SVERAK och Jordbruksverket och ska kunna leda till en vidare diskussion om avvänjningstiden för kattungar.

Följande frågeställningar ska besvaras i detta arbete:

- Hur upplever SVERAKs uppfödare att honkatten påverkas av att ha kattungar boende hos sig i minst 14 veckor?
- Hur förhåller sig SVERAKs uppfödare till ändringen av avvänjning vid 12 veckor till minst 14 veckor?
- Hur upplever SVERAKs uppfödare att regeln har påverkat deras uppfödning?

3. Material och metod

3.1 Urval

Målgrupp för denna studie var SVERAK-anslutna uppfödare som fött upp minst en kull både före och efter den 1 september 2023. Detta för att nå uppfödare som kunde jämföra avelshonors fysiska och mentala tillstånd före och efter regeländringen om avvänjning samt hur deras uppfödning hade påverkats. Enligt P. Johansson, webbansvarig för SVERAK, finns 2025 2288 aktiva uppfödare som fortfarande är medlemmar i förbundet som fött upp minst en kull mellan 2023-01-01 och 2025-05-01 (P. Johansson, SVERAK, personligt meddelande, 2025-05-19). Det finns dock en möjlighet att vissa inte uppfyller alla kriterierna. Den maximala uppskattade målgruppen är därför 2288 aktiva uppfödare med stamnamn.

3.2 Enkätens utformning

För att samla in data skapades en webbenkät i enkätverktyget Netigate (Copyright © 2025 Netigate AB, Stockholm, Sverige). Frågor utformades med hjälp av Statistiska centralbyråns bok Frågor och svar - om frågekonstruktion i enkät och intervjuundersökningar (2016). Litteratur som användes vid utformning av enkätfrågorna var ett examensarbete av Sunning (2022) och den vetenskapliga artikeln Ahola et al. (2017).

Majoriteten av frågorna hade fasta svarsalternativ där respondenterna kunde välja antingen ett eller flera alternativ beroende på frågans utformning. Det förekom även svarsalternativ med fritext samt frågor med rankningsskalor. De svarsalternativ som inte rankades i skalor angavs med slumpmässig ordning för respondenterna för att undvika positionseffekter (Statistiska centralbyrån, 2016). Alla frågor med svarsalternativ "ja" och "nej" organiserades i konstant ordning. Enkäten inleddes med en samtyckesblankett för insamling av personuppgifter och information om dataskydd och villkor enligt SLU:s riktlinjer. Endast deltagare som gav samtycke kunde delta i studien.

Enkäten bestod av 40 obligatoriska frågor. De första frågorna efterfrågade om respondenten var ansluten uppfödare till SVERAK som fött upp minst en kull både innan och efter den 1 september 2023. Respondenter som inte uppfyllde urvalskraven fick avsluta enkäten. Enkäten (Bilaga 1) testades i en mindre pilotstudie och redigerades därefter innan distribution för att säkerställa tydlighet och funktion.

3.3 Distribution

Innan enkäten publicerades informerades alla SVERAKs kattklubbar under årsmöte 2025 av Cecilia Alsmark (tidigare ledamot för avel och hälsa i SVERAK styrelse) att enkäten skulle släppas digitalt under våren. Den distribuerades genom

en digital länk med tillhörande informationstext om bakgrunden till studien, dess syfte och en presentation av författaren. Den delades med hjälp av Alsmark på SVERAKs webbplats och Facebooksida. Författaren delade enkäten på sin privata facebook sida och i utvalda facebookgrupper för raskatter som valdes ut med SVERAKs lista över de vanligaste kattraserna i åtanke (Johansson, 2021). Enkäten delades även i facebookgrupperna "Etologi- och Djurskyddsstudenter, SLU (studenter)" och "SVERAK-medlemmar på FaceBook". Enkäten var öppen mellan 2025-04-07 och 2025-04-22 och påminnelser postades i de största Facebookgrupperna efter en vecka samt tre dagar innan stängning.

3.4 Bearbetning av data

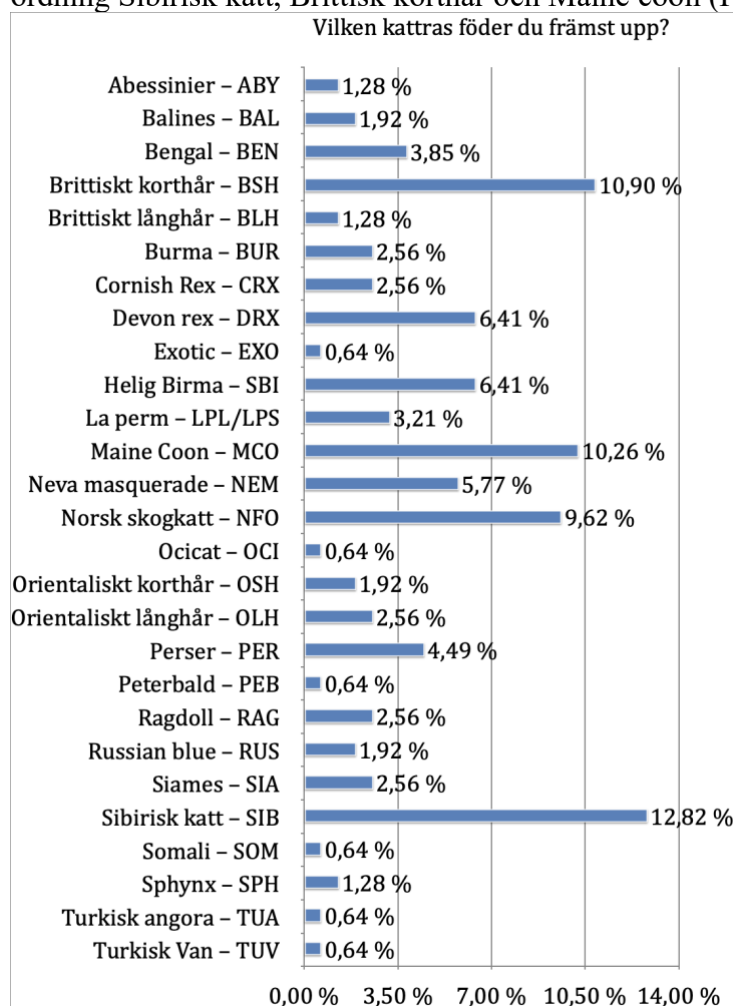
Inkomna svar sammanställdes i enkätverktyget Netigate och överfördes till Apple Inc Numbers. Fritextsvar som angetts under svarsalternativen "övrigt/annat" omfördelades om de passade in i befintliga svarsalternativ. Antal omfördelade svar presenterades i resultatet samt i bilaga 3. Resultat visualiserades i figurer skapade i Numbers och tabeller skapade i Google Docs. Resterande svar sammanställdes i text. Utvalda citat från fritextsvar presenterades i resultatet, där mindre språkliga justeringar gjordes för läsbarhet utan att förändra meningsinnehållet. AI verktyget ChatGPT (OpenAI) har använts som hjälpmedel för språkutveckling och sammanfattning av texten. Alla förslag från AI har omarbetats och kritiskt granskats av författaren.

4. Resultat

Enkäten besvarades av 174 respondenter varav 133 svarade på enkätens alla frågor. Antalet respondenter (n) för varje fråga presenteras. Av respondenterna var det 16 som enkäten stängdes för då de inte tillhörde enkätens målgrupp. Fem respondenter (n=5) som inte var medlemmar i SVERAK svarade på en fråga om regeländringen var anledningen till att de inte var SVERAK-anslutna varav 1 respondent svarade "ja".

4.1 Bakgrundsinformation

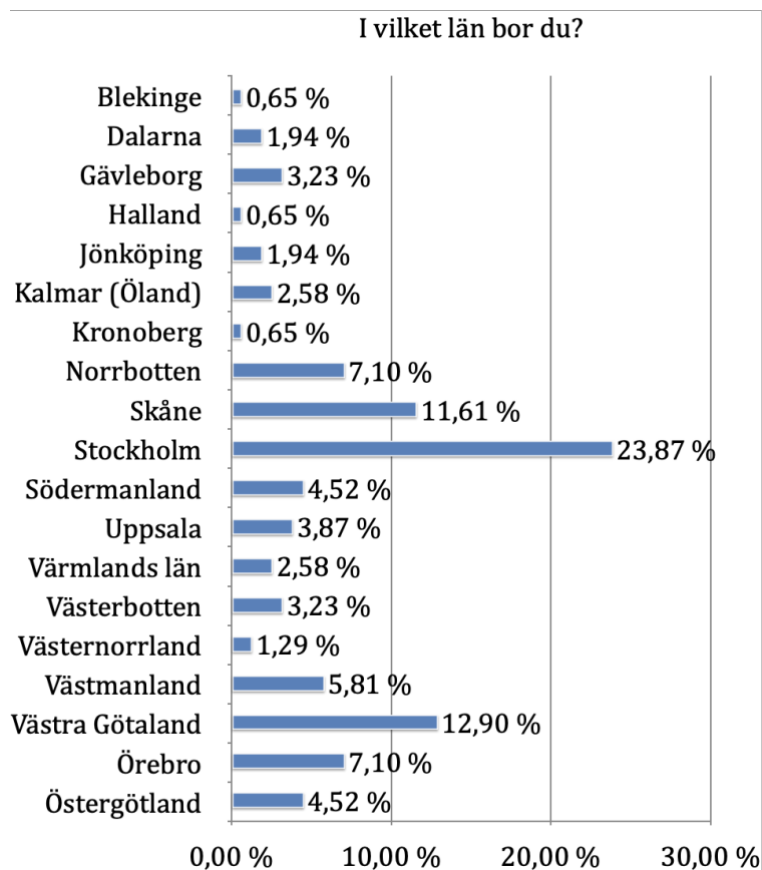
De tre vanligaste kattraserna som respondenterna (n=156) födde upp var i fallande ordning Sibirisk katt, Brittisk korthår och Maine coon (Fig. 1).

Figur 1. Andelen kattraser som representerades bland respondenterna (n=156). 17 kattraser representerades inte av någon respondent och uteslöts därför ur figuren (Bilaga 2).

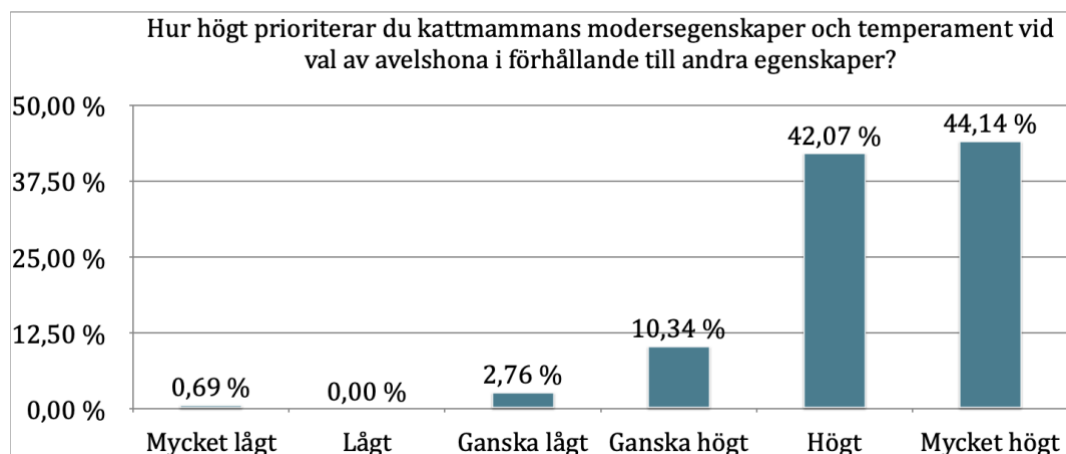
Av respondenterna (n=155) bedrev de flesta uppfödning i Stockholms län (Fig. 2). Det var vanligast att uppfödarna bodde i hus (70 %) jämfört med lägenhet (30 %).

Många var erfarna och hade bedrivit uppfödning i mer än 13 år (45 %), 11–12 år (7 %), 9–10 år (10 %) eller 7–8 år (13 %). Störst andel respondenter (n=155) angav att de födde upp 1-2 kullar om året i genomsnitt (66 %). Därefter kom de som födde upp färre än 1 kull om året (18 %) och 3-4 kullar om året (15%). Ingen respondent uppgav att de födde upp fler än 5 kullar om året.

Figur 2. Andelen per län som representerades bland respondenterna (n=155). Ingen av respondenterna uppgav att de bor i Jämtland län eller Gotland län och uteslöts därför ur figuren.

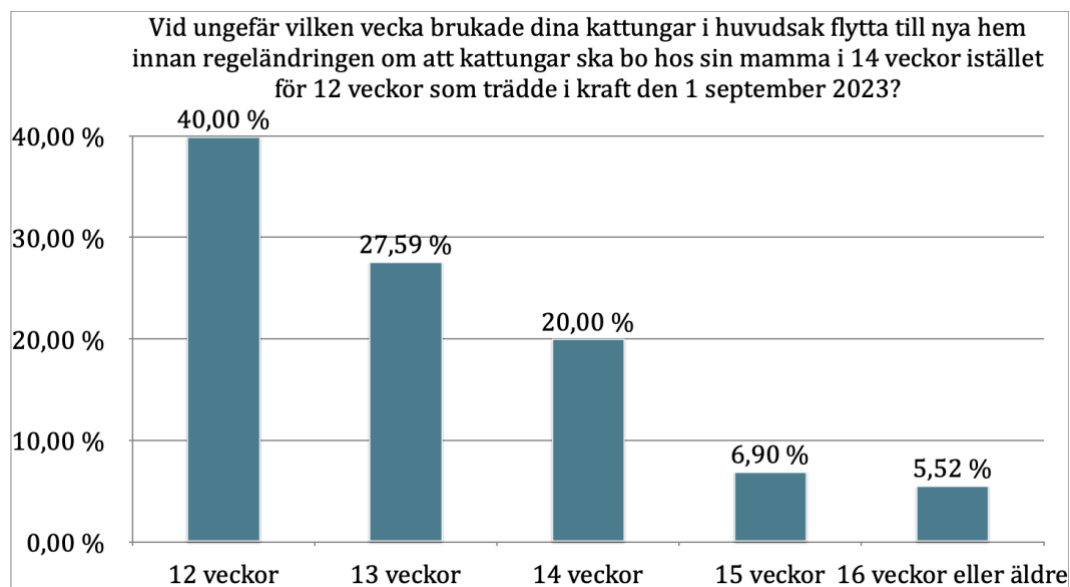
Majoriteten (44 %) av respondenterna (n= 145) angav att de prioriterar kattmammans modersegenskaper och temperament mycket högt och 1 respondent angav mycket lågt som svar (Fig.3).

Figur 3. Procentuell fördelning av hur respondenterna (n=145) prioriterar modersegenskaper och temperament hos avelshonor.

4.2 Hur upplever SVERAKs uppfödare att honkatten påverkas av att ha kattungar boende hos sig i 14 veckor?

Det var vanligast att respondenter (n=145) brukade sälja kattungarna vid 12 veckors ålder innan regeländringen (Fig. 4). Majoriteten (60 %) uppgav att de inte utnyttjat den generella dispensen.

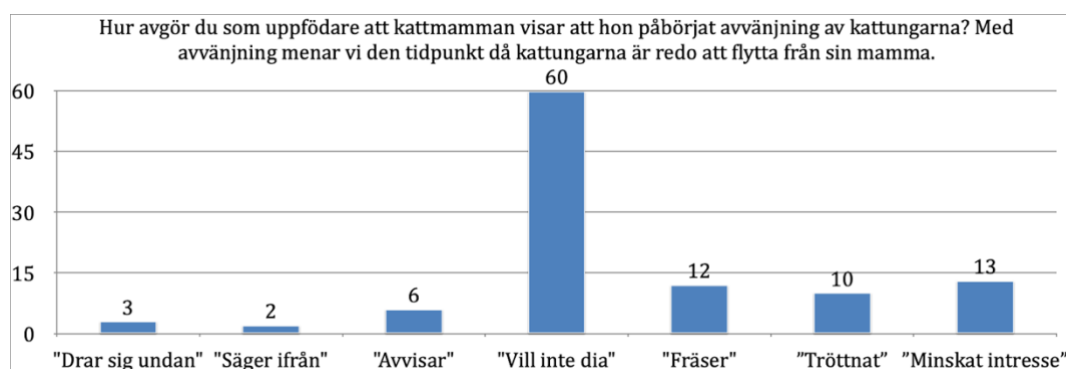
Figur 4. Procentuell fördelning av respondenternas svar (n=145) på vilken vecka deras kattungar brukade flytta hemifrån innan regeländringen.

Av de respondenter som använt den generella dispensen (40 %) beskrev 58 uppfödare anledningen bakom det. Hälften (50 %) angav att de ansett kattungarna mogna nog att flytta innan 14 veckor. Tjugosju svar (47 %) nämnde att kattmamman tröttnat på sina ungar, fräst mot dem, uppvisat stress och stött bort

sina ungar. Sexton svar (28 %) angav att det underlättat för köparen, varav 4 respondenter förtydligade att det enbart gällde några dagars skillnad. Ytterligare 4 uppfödare (7 %) använde dispensen för att sprida ut flytten vid stora kullar. Fyra svar exkluderades då de inte var relevanta.

Uppfödarna angav vid vilken vecka de upplevde att kattmamman påbörjade avvänjning, med ett förtydligande kring att avvänjning definierades under hela enkäten som när ungarna är redo att flytta. Av 145 svarande uppgav 40 % att avvänjningen börjar vid 12–14 veckor, 26 % vid 10–12 veckor, 14 % vid 8–10 veckor och 1 % före 8 veckor. Bland de 28 fritextsvar som inkom kunde 2 kategoriseras in i svarsalternativet 12–14 veckor. För resterande fritextsvar (n=26) uppgav 10 (38 %) att det varierar individuellt, 6 (23 %) hade aldrig vittnat om avvänjning, och 5 (19 %) uppgav att avvänjningen sker efter 14 veckor. Två av respondenterna (8 %) skriver att de varit med om att kattmamman fortsatt ge di upp till 6 månaders ålder.

I en fritextfråga omband respondenterna (n=143) svara på hur de som uppfödarna avgör att kattmamman påbörjat avvänjning av kattungarna. För att bearbeta resultatet kategoriseras de vanligaste fraserna respondenterna använde för att beskriva kattmammans beteende (Fig. 5).

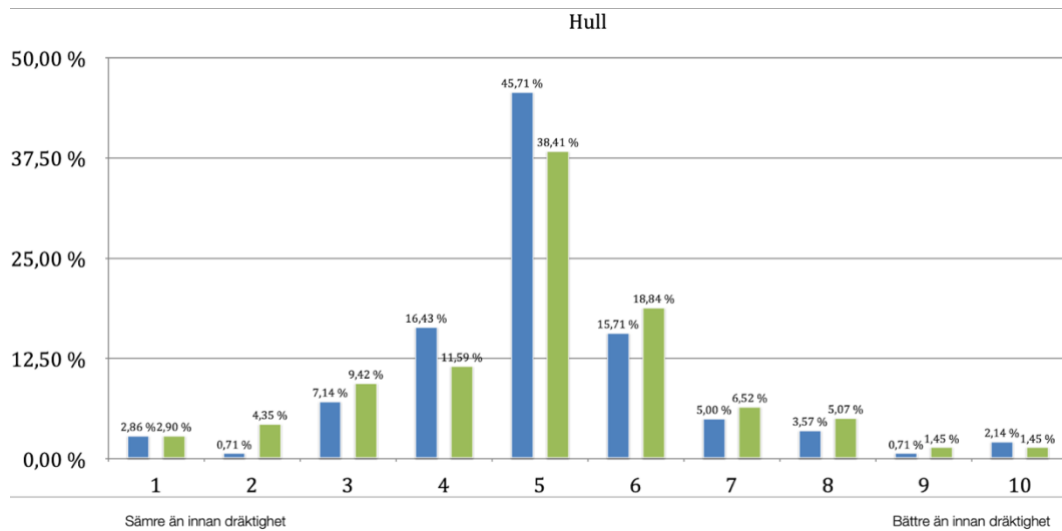
Figur 5. Fördelning av de vanligaste fraserna respondenterna (n=143) valde att använda vid beskrivning av kattmammans beteende vid avvänjningstid.

Det framgick även i 17 av svaren (12 %) från respondenterna (n=143) att kattungarna uppvisade beteenden som "självständighet", "trygghet" och "inte beroende av mammakatt" som visade på att de var redo att bli avvända från kattmamman. Ett citat från fritextsvaren citeras nedan.

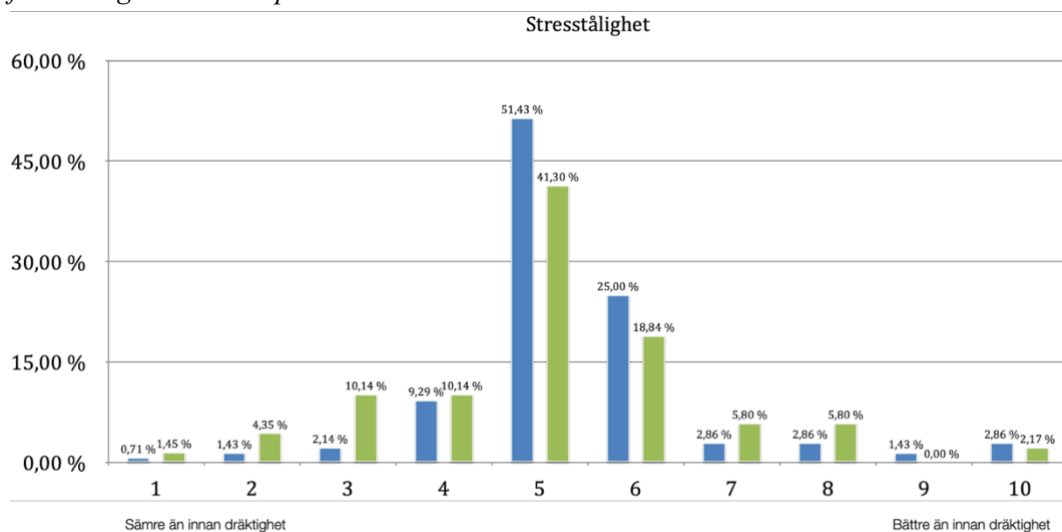
Citat 1 - "Hon ligger ensam på ställen där kattungarna inte kommer åt, hon tvättar dem mer sällan, hon lockar inte på dem eller kollar upp var de finns. Och detta ett tag innan de väl flyttar. för kattungarna måste också vänja sig vid att bli självständiga då detta måste påbörjas innan de kan flytta. [...]."

Respondenterna svarade på hur de upplevt kattmammans fysiska och mentala tillstånd förändrats efter dräktighet när kattungarna avvänjs vid minst vid 12 veckor (n=140) och minst vid 14 (n=138). Svar relaterade till kattmammans hull

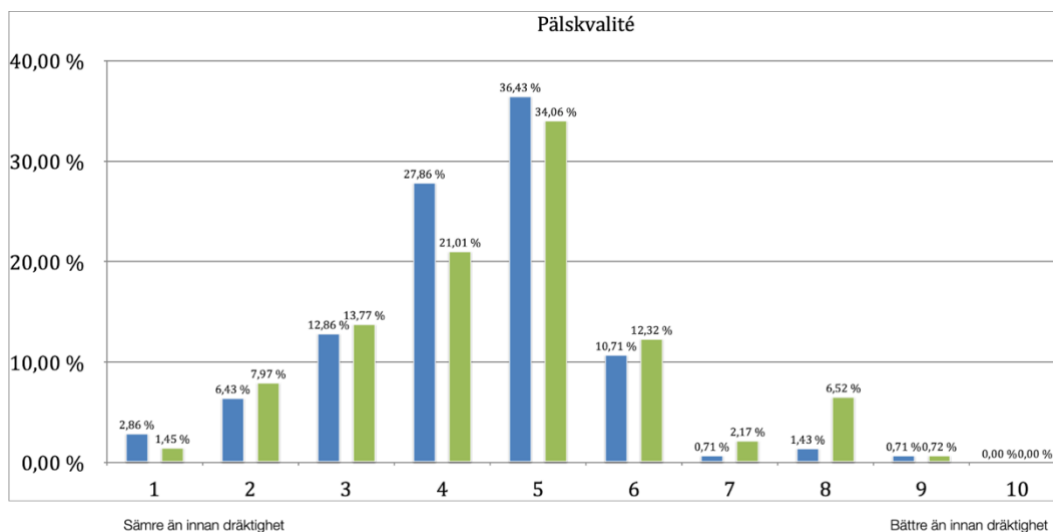
(Fig. 6), stresstålighet (Fig. 7), pälskvalité (Fig. 8), interaktioner med människor (Fig. 9) och fysisk aktivitet (Fig. 10).

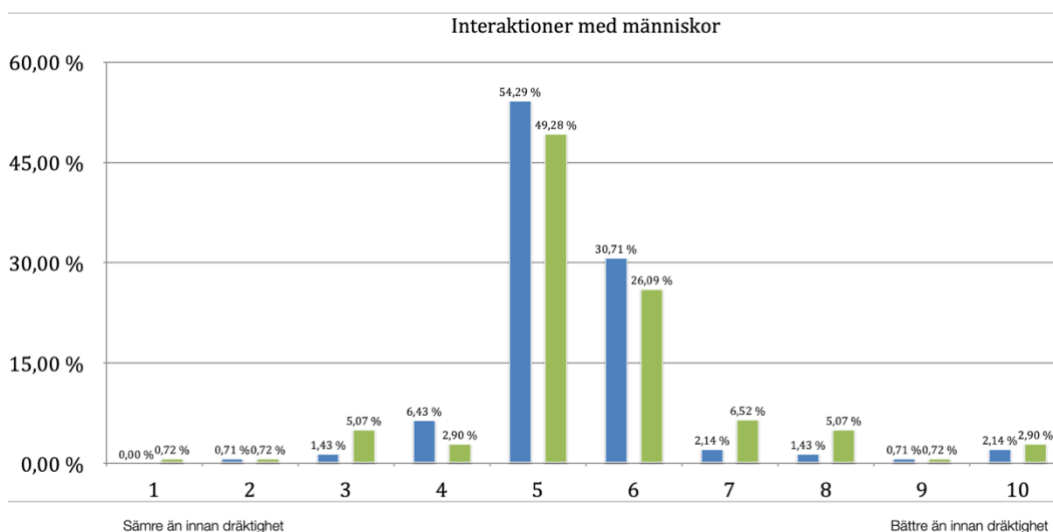
Figur 6. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans hull förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt) (n=138). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.

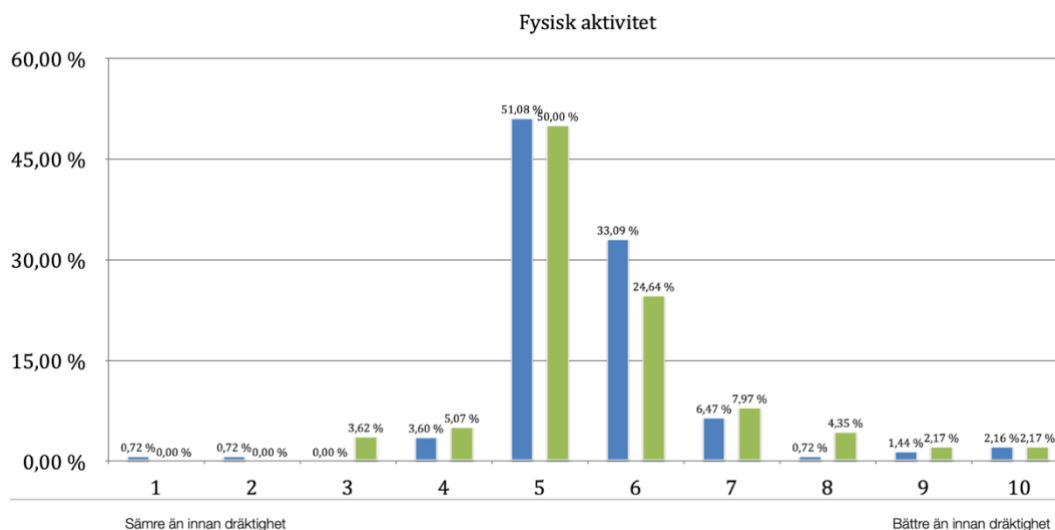
Figur 7. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans stresstålighet förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt) (n=138). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.

Figur 8. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans pälskvalité förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.

Figur 9. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans interaktion med människor förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.

Figur 10. X-axeln visar den rankingskala där respondenterna fick värdera hur de upplevt att kattmammans fysiska aktivitet förändrats efter dräktighet av att ha kattungarna boende hos sig i 12 veckor (blått) (n=140) jämfört med minst 14 veckor (grönt) (n=138). Y-axeln visar fördelningen av svar i procent.

I en fritextfråga angav 36 % av respondenterna (n=134) att de inte märkt någon skillnad i kattmammans beteende vid senare avvänjning, medan 12 % ansåg att det varierar mellan honor och kullar. Tio procent kunde inte avgöra då de alltid låtit ungarna flytta vid minst 14 veckor. Majoriteten, 38 %, angav att de upplevt en skillnad. Av dessa (n=51) beskrev 39 svar negativa erfarenheter där kattmamman upplevts som stressad, sur och trött. En respondent uppgav att kattmamman hade letat efter sina kattungar efter flytt när de stannade till efter 14 veckor. Tolv av respondenterna (n=51) som uppgav positiva upplevelser i kattmammans temperament och beteende beskrev att hon kändes mer avslappnad och trygg samt fått en naturligare tid för avvänjning och minskad mjölkproduktion. Två av fritextsvaren (n=134) citeras nedan.

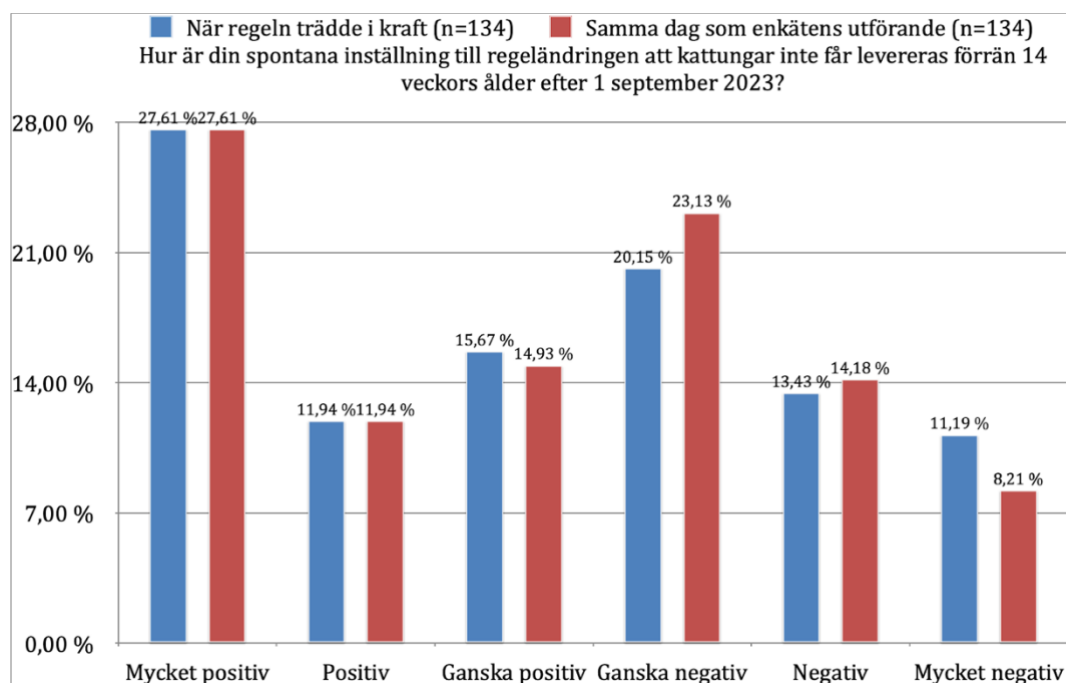
Citat 2 - " Jag har kunnat jämföra de båda leveranstiderna med samma hona. Kullen som fick sin 2:a vaccination vid 12 veckor har fått flytta ca tre-fyra dagar efter (jag vill se så ingen får nån biverkning av vaccinet innan de får flytta) och kattmamman har varit nöjd över att kunna leka själv igen utan att ungarna tar över då devon rex är en aktiv och nyfiken ras. Kattmamman har inte letat efter dem, de flyttar med någon dag emellan och varit tydligt nöjd över att få vinka av dem. Kullen som var kvar tills de blivit 14 veckor var det uppenbart att manman var besvärad av dem och ville inte att de skulle dia och morrade och fräste åt dem när de försökte. Ljuvren var också närapå helt sinade när ungarna flyttat när de blivit 14 v. Jag märkte även att mamman blev sliten av att vara tvungen vaka över dem längre än tidigare. Ur en annan synpunkt blir det även problematiskt med 14 v för veterinären eftersom de blir tvungna att avsätta tid för besiktning som de inte får någon intäkt av eftersom uppfödarpaketet innehåller 2 vaccinationer, besiktning samt 1 ombesiktning."

Citat 3 - "Jag har väldigt länge hållt ungar kvar mer än 12 veckor ofta upp till 16 veckor. Speciellt vid stora kullar har jag spridit ut flyttarna över flera veckor, framförallt för honans skull. Jag upplever att honorna är mindre stressade och tar flyttarna med mycket större ro vid senare flyttar."

4.3 Hur förhåller sig SVERAKs uppfödare till ändringen av avvänjning vid 12 veckor till minst 14 veckor?

Störst andel (82 %) respondenter (n=134) ansåg att de fått god information om regeländringen att kattungar inte får levereras förrän 14 veckor istället för 12 veckor. Tretton procent angav nej som svarsalternativ och 4 % lämnade ett eget fritextsvar. Bland fritextsvaren (n=6) angav 3 av dessa att informationen om bakgrunden till beslutet varit bristfällig. Majoriteten av respondenterna (n=134) ansåg att de fått information om varför regeländringen skulle ske (69 %) medan 20 % svarade nej men att de tagit reda på det i efterhand. Ett färre antal svarade nej och att de fortfarande inte vet varför (11 %).

Respondenterna (n=134) svarade på hur deras spontana inställning till regeländringen var när regeln infördes (september 2023) samt hur deras spontana inställning till regeländringen såg ut samma dag som enkäten genomfördes (april 2025) från mycket negativ till mycket positiv. Dessa två svar jämfördes sedan (Fig. 11).

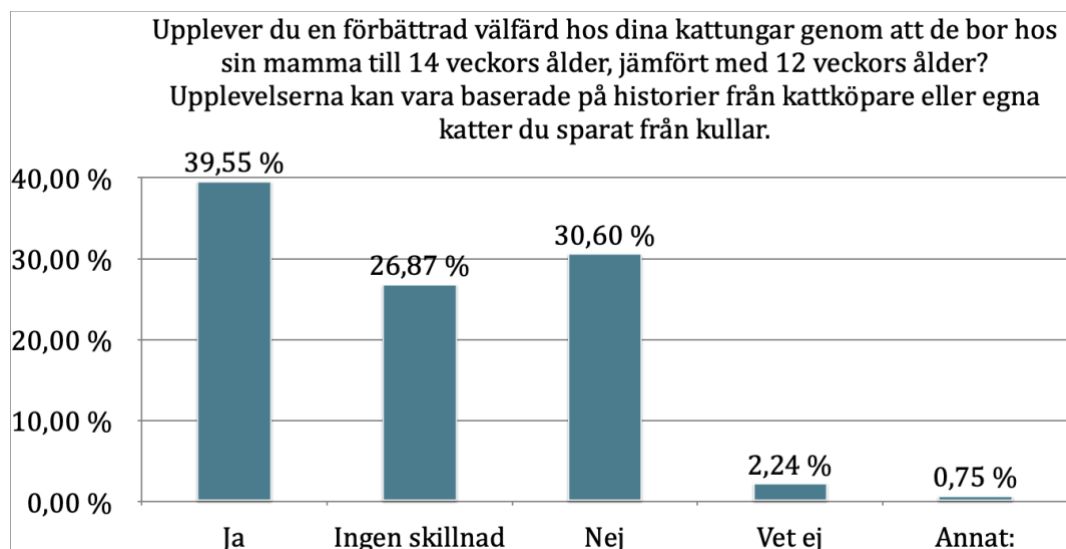

Figur 11. Procentuell fördelning av hur svar hur uppfödarnas spontana inställning till regeländringen att kattungar ska bo kvar hos sin kattmamma till den är minst 14 veckor gammal efter 1 september 2023 när regeln infördes (n=134) respektive deras inställning till regeln vid utförandet av enkäten (n=134).

4.4 Hur upplever SVERAKs uppfödare att regeln har påverkat deras uppfödning?

4.4.1 Påverkan på kattungarna

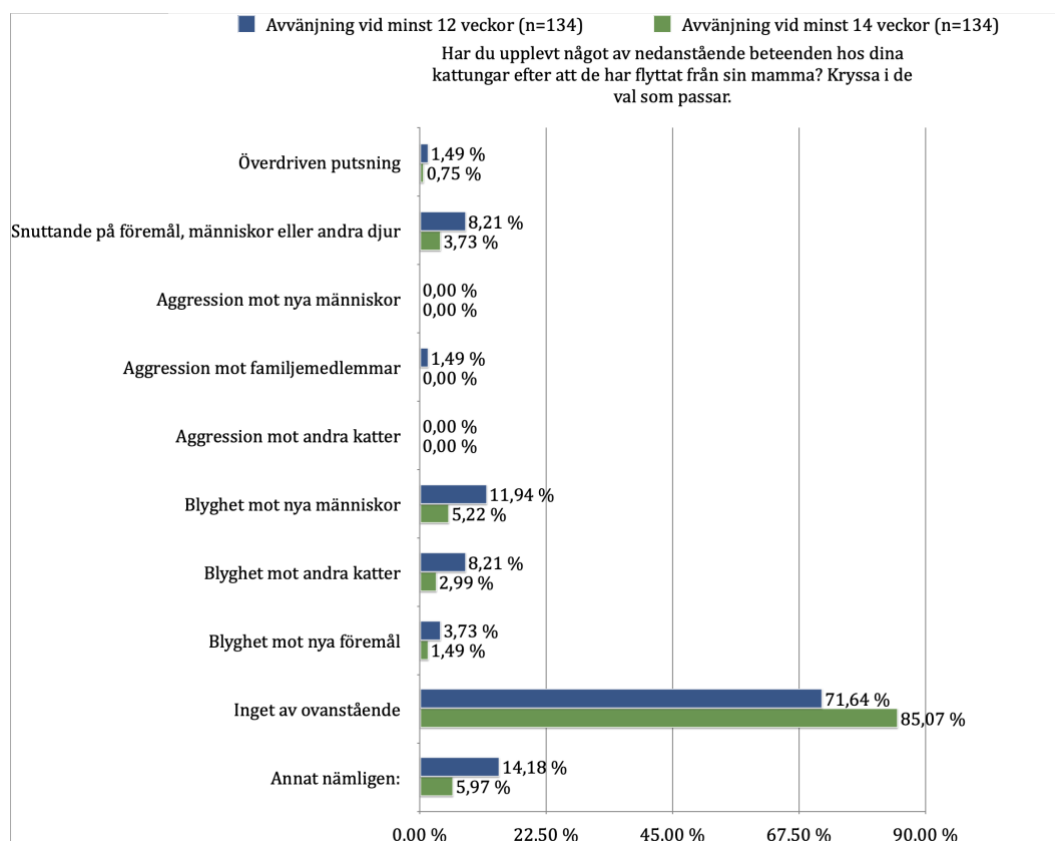
Av respondenterna (n=134) svarade närmare 40 procent att de upplevt en förbättrad välfärd hos sina kattungar vid avvänjning efter 14 veckor jämfört med 12 veckor (Fig. 12).

Figur 12. Procentuell fördelning av om respondenterna (n=134) upplevt en förbättrad välfärd för kattungarna genom att de bor kvar hos sin mamma till att de är minst 14 veckor gamla.

Majoriteten av respondenterna hade inte upplevt att kattungarna visat på några oönskade beteenden varken när de flyttat vid 12 veckors ålder respektive 14 veckors ålder (Fig. 13). Respondenterna (n=134) fick svara på två frågor med flervalsalternativ som var baserade på artikeln skriven av Ahola et al. (2017) och berörde oönskade beteenden hos kattungarna. De kunde även lämna ett fritextsvar. För båda frågorna kunde fritextsvar kategoriseras in i redan angivna svarsalternativ (Bilaga. 3).

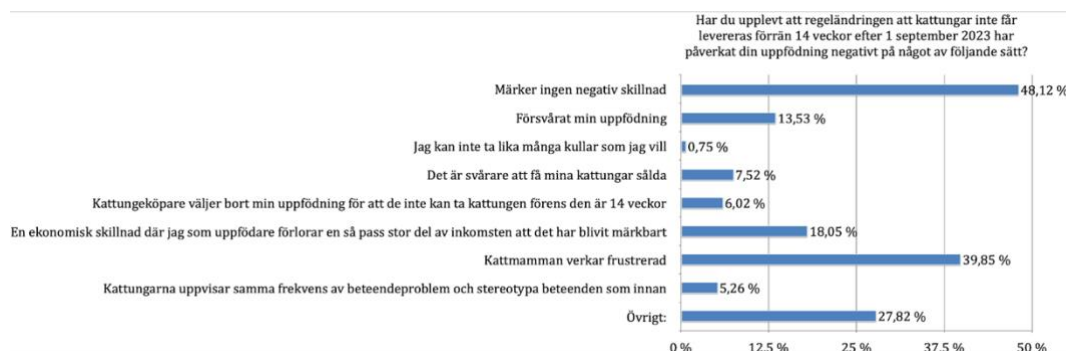
För avvänjning vid 12 veckor har 11 av de respondenter som lämnat ett fritextsvar (n=19) angett att de inte kan svara på frågan då de aldrig låtit sina kattungar flytta tidigare än vid minst 14 veckors ålder. En av respondenterna (n=19) uppger att kattungar visat på hetsätande, 2 av respondenterna (n=19) skriver att kattungarna har tuggat och slickat på föremål av framförallt plastmaterial. För avvänjning vid minst 14 veckor har 2 av respondenterna (n=8) uppgett att kattungarna varit mer försiktiga i nya situationer. Ett av fritextsvaren (n=8) berättar hur kattungarna inte klarat av att bli ensamkatter då de blivit vana att vara i flock. Ytterligare en av respondenterna (n=8) uppger att kattungarna anpassat sig fortare till sina nya hem.

Figur 13 Procentuell fördelning av hur respondenterna svarade på frågorna om de upplevt angivna beteenden hos sina kattungar efter att de flyttat vid 12 veckor (n=134) respektive minst 14 veckor (n=134).

4.4.2 Negativ påverkan på uppfödning

På frågan om hur uppfödarna upplevt att regeländringen påverkat deras uppfödning negativt inkom totalt 133 svar (Fig. 14), varav 37 fritextsvar (28 %). Av fritextsvaren (n=37) kunde 21 (57 %) sorteras in i en befintlig kategori (Bilaga. 3). Av de två fritextsvar som kategoriserades som "mamman verkar frustrerad" beskrev ena att kattmamman blev ängslig när kattungarna flyttat, det andra att hon undvek dem och var elak mot ungarna. Inom kategorin "ekonomisk skillnad" nämnde två respondenter i fritextsvar att förlängd tid innebär högre kostnader, men förtydligade att detta inte ska tolkas som att uppfödare tidigare gick med vinst. Två andra fritextsvar betonade att även om det är dyrare, går kattungarnas välfärd alltid först. Tre fritextsvar exkluderades då de inte var relevanta.

Figur 14. Procentuell fördelning av hur respondenterna (n=133) svarade på om de upplevt att regeländringen har påverkat deras kattuppfödning negativt.

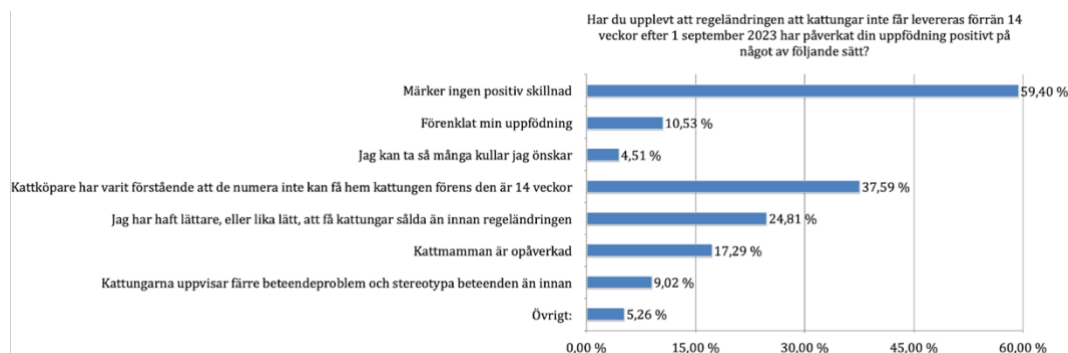
Resterande fritextsvar (n=13) tog upp sådant som inte fanns som svarsalternativ. Av dessa angav tre respondenter att de blivit ifrågasatta av köpare som velat köpa kattungarna vid 12 veckors ålder. En respondent uppgav att denne upplevt ett ökande av ett stereotypt beteende hos kattungarna och detta svar visas genom följande citat.

Citat 4 - "Ett extremt snuttande på kattungarna när de stannar längre. De snuttar på andra katter både här hemma när de stannar samt när de flyttat till nya hem. [...]"

Totalt av fritextsvaren (n=37) nämner 10 respondenter (27 %) att de ökade veterinärbesöken som tillkommer påverkar deras uppfödning negativt. Nio av dessa respondenter angav att den främsta orsaken till att det nu blir en större ekonomisk skillnad är på grund av ökade veterinärbesök. Av respondenterna (n=10) angav 6 av dem att det är svårt att få bokade tider, 2 angav att ökade veterinärbesök och bilturer innebar ökade smitt-och hälsorisker för kattungarna och kattmamman.

4.4.3 Positiv påverkan på uppfödning

På frågan om hur uppfödarna upplevt att regeländringen påverkat deras uppfödning positivt inkom totalt 133 svar (Fig.15). Av dessa inkom 26 fritextsvar av vilka 19 (73 %) kunde sorteras in i en befintlig kategori (Bilaga. 3). Av de 11 fritextsvar som kunde kategoriseras in under "Märker ingen positiv skillnad" angav 5 respondenter att dessa alltid har levererat sina kattungar mellan 13-16 veckors ålder. Av de 8 fritextsvar som kategoriseras under "Förenklat min uppfödning" uppgav 2 uppfödare att det gjort det enklare för dem att hinna kastrera sina kattungar innan de flyttar. Tre fritextsvar exkluderades då de inte var relevanta.

Figur 15. Procentuell fördelning av hur respondenterna (n=133) svarade på om de upplevt att regeländringen har påverkat deras kattuppfödning positivt.

Bland resterande fritextsvar (n=4) uppgav 2 av respondenterna att det är lättare att säga nej till köpare som vill hämta kattungarna för tidigt och att det är en trygghet att ha regeln att hänvisa till. Övriga 2 respondenter angav att de upplevt att kattungarna påverkas mindre, har ett bättre immunförsvar samt hunnit komma längre i sin mentala utveckling när de flyttar hemifrån.

5. Diskussion

Syftet med studien var att undersöka hur SVERAK-anslutna uppfödarna upplever att regeländringen påverkat kattmammans välfärd, deras åsikter om regeln samt hur den påverkat deras uppfödning. Resultatet av enkätstudien visade att det finns delade meningar kring regeln som visar på uppfödarnas olika upplevelser.

5.1 SVERAKs uppfödares upplevelse av hur honkatten påverkas av att ha kattungar boende hos sig i minst 14 veckor.

När respondenterna rankade hur kattmammans hull, stresstålighet, pälskvalitet, interaktioner med människor och fysisk aktivitet förändrats efter dräktighet, var svaren vid 12 veckors avvänjning oftast att tillståndet var oförändrat. Efter 14 veckor var resultatet mer varierade, särskilt kring stresstålighet och pälskvalitet. Dessa faktorer beskrivs antingen som bättre eller sämre än innan dräktighet. Uppfödarna upplever därmed att de två extra veckorna medför en påverkan på mamman, vissa en positivt andra en negativt, medan vid 12 veckor förblir kattmamman mer lik sig själv. Det blir därför viktigt att väga för- och nackdelar mot varandra.

Pälskvalité var den faktor där en majoritet av respondenterna för båda frågorna valde samma som innan eller sämre. Detta är naturligt. Mödravård och amning är energikrävande för honorna och påverkar deras fysiologi och hormonnivåer, något som därmed även kan påverka pälskvalitén och päls tillväxt (Xiang *et al.*, 2016; Alekseeva *et al.*, 2020). Detta är en försämring som är svår att undkomma vid avel. Trots detta ansåg 22 procent av respondenterna (n= 138) att pälskvalitén var bättre om ungarna avvandes senare vid 14 veckor. Anledningen till detta kan vara att kattmamman hinner återhämta sig mer efter att ungarna slutat att dia och att det är därför denna skillnad syns. Med det sagt innebär det inte att pälskvalitén blir bättre av att kattungarna bor kvar längre då frågan inte besvarar hur pälsen ser ut två veckor framåt när kattungarna flyttat vid 12 veckor. Det som det däremot visar är att mellan vecka 12 och 14 kan kattmamman börja vårda sig själv bättre igen, även om kattungarna bor kvar. Detta kan indikera att hennes välfärd i denna aspekt inte försämras.

Fler uppfödare upplever att kattmamman bibehåller sin stresstålighet bättre när kattungarna flyttar vid 12 veckor. Detta fynd är intressant eftersom tidigare studier funnit att avvänjning hos vildkatter pågår till 16-20 veckor (Stahl & Leger, 1992; Nowell & Jackson, 1996). En noterbar mängd uppfödare uppgav i enkäten att kattmamman uppvisat stressbeteenden under de sista veckorna när kattungarna stannat till 14 veckor. Bland de uppfödare som utnyttjat dispensen om att flytta kattungarna tidigare angav 27 av dessa att anledningen var för att kattmamman tröttnat på ungarna eller uppvisat stress. Fortsatt kan man se i fritextfrågan där respondenterna ombads uppges om de upplevde en skillnad i kattmammans temperament och beteende vid avvänjning två veckor senare att en nämnvärd

andel av uppfödarna (n=39) uppgav negativa erfarenheter. Det hade varit mycket intressant för studien att veta hur lång tid efter flytten som kattmamman fortsatt uppvisa stressrelaterade beteenden för att utvärdera hur mamman långsiktigt påverkas av regeländringen.

Eftersom europeiska vildkattsungar bor med mamman i 16–20 veckor (Stahl & Leger, 1992; Nowell & Jackson, 1996) är det viktigt att undersöka varför uppfödarna upplevt kattmamman mer stressad när ungarna är kvar till 14 veckor. I West (1974) studie lämnade inte heller kattmamman ungarna förrän 16 veckor, vilket skiljer sig från resultatet i denna studie. Att uppfödarna upplevt att kattmamman uppvisat fler stressrelaterade beteenden när ungarna var 14 veckor och bibehållit sin stresstålighet när de flyttat vid 12 veckor kan ha ett samband med uppfödarnas boendesituation. Det är ett rimligt antagande är att katterna i de tidigare studierna har ett större utrymme att röra sig på. Även om de flesta av uppfödarna bodde i hus besvarade inte studien hur stort utrymme kattmamman och ungarna hade att röra sig på. Flera av de inkomna fritextsvaren uppgav att kattmamman sökt upp platser där ungarna inte kom åt henne, bland annat högt upp på möbler. En katt som vill undkomma en situation men inte kan kommer med stor chans att uppvisa aggressiva beteenden mot individer i hennes omgivning, inklusive hennes ungar (Bennet et al., 2017). Kattmammans temperament kan därmed påverkas av hennes möjlighet att själv välja när hon vill socialisera med kattungarna.

Även om 39 uppfödare uppgav negativa erfarenheter i kattmammans temperament av att hålla kattungarna 2 veckor längre var det fler uppfödare som inte märkt någon skillnad (n=48) och ytterligare 12 uppfödare som uppgav en positiv skillnad. Det är även värt att notera att av de 39 respondenter som rapporterade negativa erfarenheter kan 16 fall bedömas som normalt beteende hos honkatten. Detta eftersom det är naturligt att honan avvisar kattungarna från att dia och låter dem klara sig mer själva (West, 1974; Stahl & Leger, 1992; Nowell & Jackson, 1996). Genom att kattungarna stannar till minst 14 veckor liknar det mer den avvänjningstid som den europeiska vildkatten har vilket även kan förklara varför flera av de som uppgav positiva erfarenheter nämner att kattmamman fick en naturligare minskad mjölkproduktion samt kändes tryggare (Stahl & Leger, 1992; Nowell & Jackson, 1996).

5.2 SVERAKS uppfödares attityd gentemot ändringen av avvänjning vid 12 veckor till 14 veckor

Det var positivt att 82 % ansåg att de fått god information om regeländringen vilket tyder på att SVERAK har en bra kommunikation med sina medlemmar. Majoriteten såg positivt på regeländringen både vid införandet och vid enkätillfället. Färre svarade “mycket negativt” vid besvarandet av enkäten jämfört med när regeln trädde i kraft vilket kan tyda på att respondenter haft en positivare upplevelse av regeländringen än förväntat. Däremot ökade andelen som svarat “negativ” och “ganska negativ” vid enkäten genomförande. Detta kan bero på att även om respondenterna inte upplevt regeln lika negativ som de förutspådde, har flertalet inte varit nöjda med regeländringen. Människor kan vara

tveksamma till förändringar, särskilt när vi vid första anblick inte ser nyttan (Bjorklund, 2015; Pérez-Fuentes *et al.*, 2020). Det kan förklara de negativa reaktionerna till regeländringen då inte alla respondenter uppgav att förstått orsaken till regeländringen.

Det har gått snart två år sedan regeln infördes, och eftersom 66 % av respondenterna uppgav att de i genomsnitt föder upp 1-2 kullar om året betyder det att de flesta av uppfödarna har haft som mest 4 kullar sedan regeln trädde i kraft. Regeländringen kan därför fortfarande kännas ny och det tar tid för människor att anpassa sig (van den Heuvel, 2013). Resultatet visar även att de ökade veterinärbesöken och kostnaderna påverkar uppfödarna negativt och därmed kan ha stor inverkan på deras upplevelser av regeln och deras attityd gentemot den. De senaste åren har en veterinär kris pågått där veterinärer sagt upp sig samtidigt som priserna på klinikerna rusat (Sveriges Veterinärförbund, 2021; Egenvall *et al.*, 2025). Kattungar vaccineras vid 12 veckors ålder, innan försäljning ska även en besiktning av veterinär ske som är giltig i 7 dagar (Stone *et al.*, 2020; Evidensia Djursjukvård, 2025). När flytten av kattungarna sker vid 12 veckor kan dessa två göras samtidigt, men när ungarna flyttar vid 14 veckor behöver uppfödarna åka till veterinären vid ytterligare ett tillfälle.

5.3 Regeländringens påverkan på kattuppfödning

Bakgrunden till regeländringen var att förbättra kattungarnas välfärd och det var därför viktigt att frågor kring detta togs upp i enkäten för att undersöka om uppfödarna upplevt en faktiskt förbättring. Det vanligaste svaret på frågan var ”ja”, men det var det var fler respondenter som svarat ”nej” eller ”ingen skillnad” sammanlagt. Däremot var det 32 % av 145 respondenter (n=47) som svarat att de redan innan regeländringen flyttade sina kattungar efter 14 veckor och det är därmed sannolikt att bland de 27 % (n=36) som svarat ”ingen skillnad” är det övervägande dessa respondenter.

Ytterligare visar resultatet att vissa uppfödare märker en positiv skillnad hos kattungarna av att låta dem bo hos mamman längre då det var färre som uppgav att de upplevt oönskade beteenden hos kattungarna när de flyttat vid 14 veckor. Av de fritextsvar som inkom om 12 veckor nämns beteenden som att tugga på föremål, vilket även är ett av de oönskade beteenden som Ahola *et al.* 2017 nämnde i sin studie. Att en respondent angav hetsätande vid 12 veckors avvänjning är intressant eftersom tidigare studier visat att katter oftare minskar sin aptit vid stress snarare än ökar, även om det förekommit i viss grad (Amat *et al.*, 2015). Hetsätande ses oftare om katter upplever konkurrens om maten från andra katter i hushållet och lösningen brukar vara att fördela fodret i fler skålar och sprida ut dessa i hemmet (Amat *et al.*, 2015). Tills fler studier undersökt om avvänjningstid kan orsaka hetsätning bör frågan ställas om detta oönskade beteende uppkommit av annan anledning.

Resultaten av respondenternas upplevelser bekräftar tidigare fynd i studien att den främsta negativa effekten av regeländringen är att kattmamman visar ökad frustration, medan ändringen samtidigt har lett till en minskning av oönskade

beteenden hos kattungarna. Det är relativt jämnt mellan de som anser att regeländringen förenklat eller försvårat deras uppfödning. En orsak kan vara vilken ras en respondent föder upp. Tidigare forskning har sett att det finns vissa beteendeskilnader hos kattraser där de bland annat kan ha olika tendenser till att visa aggression, nyfikenhet och vilja till mänsklig kontakt (Wilhelmy et al., 2016; Salonen et al., 2019). Det är därför rimligt att anta att uppfödarens upplevelser påverkas vilkas ras de föder upp.

5.4 Etiska aspekter

När det kommer till avel av våra djur finns det flera etiska aspekter som är viktiga att belysa. Avel av sällskapsdjur bottnar i att avsiktligt producera avkommor. Därför behöver vi ställa frågor som vad syftet med aveln är och om den sker på ett etiskt korrekt sätt (Farstad, 2018). Även om katten var en del i sin egen domesticering har kattaveln utvecklats långt efter det och idag är det sannolikt få som köper raskatter i syfte att de ska jaga skadedjur. Katten är främst vanligast som sällskap och väljs ofta ut efter vad människor anser är gulligt eller på annat vis visuellt tilltalande (Farstad, 2018). Man kan därför se det som att vi människor utnyttjar djuren för egen vinning (Farstad, 2018).

Enligt djurrättsetiken har alla djur ett eget värde och vi som håller djur har en skyldighet att skydda och respektera dem (Fraser, 1999). Det innefattar även att garantera en hög välfärd i kattaveln. För att etiskt försvara vår avel behöver vi ifrågasätta vad djuren vinner på den. Det finns kattraser där vi avlar på egenskaper som kan innebära lidande för djuren, exempelvis brakycefala kattraser (Farstad, 2018). Om vi ska efterfölja djurrättsetiken måste vi komma ihåg att djurens välmående alltid ska gå i första hand och därmed blir avel som riskerar lidande inte rättfärdigad. Det är däremot svårt att föreställa en verklighet där vi människor väljer att inte avla på djur. Därför är det av yttersta vikt att forskning fokuserar på hur vi kan upprätthålla en god djurvälfärd vid avel. Denna studie är därför extra viktig eftersom den belyser kattmammans välfärd, vilket sällan gjorts tidigare.

5.5 Styrkor och svagheter med den valda metoden

Av den maximala målgruppen på 2288 SVERAK-anslutna uppfödare (P. Johansson, SVERAK, personligt meddelande, 2025-05-19) är de 133 respondenter som svarat på alla frågor (6 % av målgruppen). Resultatet kan därför inte antas representera hela målpopulationen. Respondenternas olika åsikter bedöms trots det ge en god första inblick för att besvara frågeställningarna.

Genom att använda en digital enkät som distribuerades till SVERAKs uppfödare kunde enkäten effektivt nå sin målgrupp. Den spreds genom Facebookgrupper där det även förekom att personer efterfrågade den i Facebookinlägg. Den valda metoden innebar en tidseffektivitet då användandet av Netigate underlättar vid sammanställning av enkäten. Det var även fördelaktigt att vissa frågor baserades på Ahola *et al.* (2017) och beprövad metodik av Statistiska centralbyrån (2016) då det gav en vetenskaplig grund och kan bidra till att både stärka och kritisera tidigare forskningsresultat vilket ökar studiens trovärdighet.

Att enkäten främst distribuerades på Facebook kan dock även ses som en nackdel. Detta kan påverka representationen då uppfödare som inte använder sig av plattformen inte nåddes lika lätt. Det uppkom även en situation där en uppfödare inte fick länken att fungera i sin valda webbläsare vilket är en svaghet med digitala enkäter. Påminnelser om enkäten skickades endast ut i de populäraste Facebookgrupperna, uppfödare som inte var medlemmar i dessa missade därmed påminnelserna vilket kan innebära en förlust av respondenter.

En svaghet var att begreppet "avvänjning" tolkades olika av uppfödarna, trots förtydligande. En tydligare formulering hade varit att använda ordet "separation" för att syfta på dagen kattungarna flyttar från kattmamma. Detta blev extra tydligt när majoriteten uppgav att de tidigare låtit sina kattungar flytta vid 12 veckor, men samtidigt uppgav att de ansåg att kattmammans påbörjade avvänjningen vid 12-14 veckor. Detta skulle därmed indikera att kattungarna flyttat innan avvänjningsprocessen varit fullständig enligt respondenterna. Man bör dessutom vara kritisk till detta resultat ytterligare då svarsalternativen överlappade vilket gör resultatet otydligt. Ett fritextsvar visade även att frågan blir missvisande när avvänjning pågår under en längre tid. För att studien ska hålla trovärdighet är det viktigt att frågorna inte är svårtolkade eftersom det kan påverka resultatet av enkäten.

5.6 Litteraturens trovärdighet

Bland fritextsvar som inkom i enkäten nämns en bristande tillit till regeländringen då beslutet grundades främst på en vetenskaplig artikel skriven av Ahola *et al.* (2017). Artikelns granskad och publicerad av Nature Publishing Group i tidskriften Scientific Reports. Huvudförfattaren, Ahola, är kopplad till Helsingfors universitet och Åbo universitet i Finland vilket förstärker författarens trovärdighet (Orcid, 2025). Studien av Ahola *et al.* (2017) genomfördes via en digital enkät och fick in ett stort dataunderlag med 5726 katter från 40 olika raser vilket tyder på god representation i resultatet. Artikelns refererar till flera tidigare vetenskapliga studier, både äldre och nyare, vilket indikerar att artikeln vilar på nyanserad och beprövad tidigare forskning. Däremot är detta en enkätstudie där kattägare skulle uppskatta olika beteenden hos sina katter och därför kan det finnas en risk att respondenter besvarat frågor mer subjektivt. Detta eftersom människan vill framstå som lämplig vilket minskar ägarnas objektivitet (Randall & Fernandes, 1991). Ytterligare en brist med artikeln är att författarna inte har bifogat enkätfrågorna i form av en bilaga. Istället finns en länk till en webbplats där enkäten tidigare låg, vilket försvårar för ny forskning att ta del av enkätens frågor. Trots detta är det mycket som visar på att Ahola *et al.* (2017) är en trovärdig och väl genomförd studie.

Mycket av den litteratur som är använd är skriven under 1900-talet och kan därför innehålla utdaterad information. Två exempel på sådan litteratur är West (1974) och Kash & Turner (1988). Risken med att använda äldre studier är att vi idag inte håller katter på samma sätt vilket kan minska källornas trovärdighet. Att kattaveln dessutom har förändrats mycket de senaste 50 åren är även en bidragande orsak

till varför man bör vara extra källkritisk mot äldre studier (Lyons & Kurushima, 2012). Däremot används flera av dessa äldre studier fortfarande som källor till nyare studier, bland annat refererar Campbell *et al.* (2024) till Kash & Turner (1988). Det styrker att dessa äldre studier fortfarande är relevanta och kan användas till nutida forskning, dessutom finns det en brist på nyare studier som undersöker samma områden.

5.7 Studiens användbarhet och framtida forskning

Då arbetet belyser hur kattmammans påverkas under avvänjningstiden, ett tidigare relativt outforskat område, har den stor användning för framtida forskning. Den ger en god första inblick i ämnet och kan bidra med underlag i debatten kring att avvänja först vid 14 veckor. Resultatet visar att de två extra veckorna medför både positiva och negativa effekter vilka är viktiga att undersöka i framtida studier. Det visar på behovet av vidare forskning med mer data som kan bidra till en hållbar kattavel. Därmed skickas en uppmaning till både FIFe och till Jordbruksverket att vidare diskutera frågan.

I enkäten ombads respondenterna att svara på hur deras boendesituation såg ut. I framtida forskning hade det varit intressant att undersöka om antalet kvadratmeter som katterna har tillgång till kan ha en koppling till kattmammans stressnivåer. Vidare bör framtida forskning kartlägga om det finns rasskillnader i hur avvänjningen ser ut eftersom det i studien framkom att uppfödare har olika erfarenheter som kan vara rasspecifika.

Förslag till framtida frågeställningar är därför:

- Hur stor påverkan har kattmammans tillgängliga yta på hennes välfärd vid uppfödning av kattungar?
- Finns det rasspecifika skillnader som påverkar avvänjningen?

Att genomföra samma studie om några år skulle troligen ge annorlunda resultat. Fyrtio procent av uppfödarna (n=145) uppgav att de tidigare låtit kattungarna flytta vid 12 veckor, vilket innebär att respondenter kunnat svara på frågor utifrån kattmammor som upplevt båda avvänjningstiderna. En respondent som jämfört skillnaderna i avvänjningstiden på samma hona uppgav att hon var mycket mer besvårad när kattungarna var kvar tills 14 veckors ålder. Det är möjligt att honorna uppvisar fler negativa beteenden när de en gång varit med om att ungarna flyttar vid 12 veckor, och att de senaste åren varit en övergångsperiod. Därmed hade det varit intressant att upprepa studien och jämföra med honor som enbart bott med sina ungar till minst 14 veckors ålder.

5.8 Studien i förhållande till hållbarhetsaspekterna

Ur ett ekologiskt hållbarhetsperspektiv har regeländringen varit negativ. Detta då den nya regeln innebär att uppfödarna behöver åka till veterinären vid ytterligare ett tillfälle. Det är inte garanterat att alla bor nära en veterinärmottagning och det är inte heller oproblematiskt att åka kollektivt med en kull med kattungar. Den extra transportsträckan med bil innebär därför mer koldioxidutsläpp som påverkar

klimatet negativt (Chapman, 2007). De extra veterinärbesöken påverkar även det ekonomiska hållbarhetsperspektivet. Under de senaste åren har priserna för veterinärbesök stigit där en av anledningarna är att de stora veterinärbolagen fått hårdare krav om att de måste gå med mer ekonomisk vinning (Egenvall *et al.*, 2024). Bland de respondenter som i detta självständiga arbete uppgav att de upplevt en märkbar ekonomisk förlust efter regeländringen angav 9 av dessa i ett fritextsvar att det var just de ökade antal veterinärbesöken som låg till grund för den ekonomiska skillnaden. Detta samtidigt som det innebär att de allt färre yrkesaktiva veterinärerna i Sverige behöver ta emot fler besök per veterinär för att hinna med vilket i sig också driver upp priserna (Sveriges Veterinärförbund, 2021; Egenvall *et al.*, 2025).

Att äga djur och besöka veterinär blir därmed dyrare för alla husdjursägare i Sverige vilket leder arbetet in på de sociala hållbarhetsaspekterna. När kostnader ökar markant leder det till att en mer begränsad grupp människor har ekonomi för att skaffa djur. Att äga husdjur kan därför bli en klassfråga. Dessutom riskeras djurens välfärd om ägaren inte längre har råd att uppsöka veterinär (Benson & Tincher, 2024). Av dessa anledningar hade det därför varit att föredra att regeln återgår till att kattungar får flytta vid 12 veckors ålder.

5.9 Slutsatser

Resultatet av denna studie ger en god inblick i hur SVERAKs uppfödare upplever att regeländringen påverkar kattmamman samt deras upplevelser av regeln och anledningarna till dessa. På grund av studiens omfattning skulle det dock behövas ett bredare underlag och mer forskning innan det konkret går att dra en slutsats om vilken vecka som är den optimala för kattungarna att flytta från sin mamma. Utifrån arbetets frågeställningar kan däremot studien svara på att SVERAKs uppfödare upplever att kattmamman påverkas av att bo med ungarna till minst 14 veckor. Det är för många negativa erfarenheter för att kunna blunda för det, och därmed finns det ett starkt behov av fortsatt forskning. Studien kan även konstatera att det finns starka åsikter om regeln och tydliga för och nackdelar för uppfödarna som påverkar deras attityder kring regeländringen. Som tidigare forskning konstaterat bidrar en längre avvänjningsperiod till en bättre välfärd med färre oönskade beteende hos kattungarna, men samtidigt en ökad stress och aggression hos kattmamman. Vidare visar denna studie att det även medför logistiska och ekonomiska problem framförallt kopplade till veterinärvård för uppfödarna.

6. Populärvetenskaplig sammanfattning

Katten är det populäraste husdjuret i Sverige och sedan slutet av 1900-talet har intresset för kattaveln ökat världen över. Det finns många viktiga aspekter för att främja en sund avel, däribland vid vilken vecka man bör separera kattungarna från sin kattmamma. Under veckorna som kattungarna bor med sin mamma pågår en avvänjningsprocess där kattungarna lär sig bli självständiga. För att katterna ska hållas hälsosamma och för att förebygga oönskade beteenden hos kattungarna i vuxen ålder är det viktigt att separationen sker när avvänjningen är fullständig.

Enligt svensk djurskyddslagstiftning 6 Kap. 9 § i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd [SJVFS 2020:8]) får inte kattmamman separeras från kattungarna förrän de är minst 12 veckor gamla. Ny forskning har däremot visat på att kattungarna mår bättre av att få stanna hos mamman i ytterligare två veckor. Baserat på detta införde det internationella kattförbundet FIFe en ny regel år 2023 om att kattungar inte får separeras från kattmamman innan 14 veckor. Sveriges största kattförbund SVERAK som är medlemmar i FIFe behövde därför följa efter vilket skapade debatt.

För att undersöka hur regeländring påverkat kattmamman ombads SVERAKs uppfödare besvara en enkät där de fick berätta om sina erfarenheter. Resultatet stödjer tidigare forskning som visat på att kattungarnas hälsa förbättras av att bo kvar hos mamman i ytterligare två veckor. Däremot visade även studien att en del uppfödarna anser att mamman blir starkt påverkad och att hennes hälsa istället ofta försämras. Uppfödare vittnar om beteendeförändringar som ökad stress och aggressivitet samt utseendeförändringar som försämrad pälskvalité. Även om andra uppfödare vittnar om positiva upplevelser av regeländringen som att kattmamman verkar mer trygg och att avvänjningen får ett naturligare tidsintervall är det för många negativa erfarenheter enligt studien som inte går att blunda för.

Syftet med denna studie var att bidra till mer kunskap kring avvänjningstiden på katt och lyfta SVERAK-anslutna uppfödarens upplevelser av att gå från 12 veckor till 14 veckor. Bland uppfödarnas reaktioner och åsikter kring regeln finns det flera negativa och det är viktigt att dessa hörs och blir lyssnade på. En förhoppning är att studiens resultat ska bidra till en vidare diskussion och en uppmaning skickas till FIFe och Jordbruksverket Sverige, som ansvarar för djurskyddslagens föreskrifter, att fortsätta undersöka området djupare. Detta för att arbetet med att stärka hälsan hos våra honor i kattaveln ska fortsätta.

7. Tack

Tack till alla uppfödare som deltagit i enkäten och hjälpt till att dela den på sociala medier.

Ett extra stort tack vill jag rikta till Cecilia Alsmark på SVERAK, tack för alla möten, dina kloka ord, pilottestning, din hjälp att distribuera enkäten och att du ville presentera mitt arbete på SVERAKs årsmöte. Ytterligare vill jag tacka Jeanette Stark och Pär Johansson från SVERAK som hjälpt mig samla in data och svarat på frågor. Jag vill även tacka Annette Sjödin, ordförande för FIFe, som varit mycket behjälplig och tagit sig tid att svara på mina frågor.

Ett stort och varmt tack till min handledare Maria Andersson för stöttning och vägledning i arbetet och min fantastiska biträdande handledare Elin Hirsch som hjälpt mig genom hela skrivandet med många möten, feedback och kloka tips.

Slutligen vill jag rikta ett tack till mina vänner, familj och min pojkvän som stöttat mig under hela mitt arbete och ställt upp som testpiloter för min studie.

8. Referenser

- Ahola, M.K., Vapalahti, K. & Lohi, H. 2017. Early weaning increases aggression and stereotypic behaviour in cats. *Scientific reports*, 7 (1), 10412–9.
- Alekseeva, G.S., Loshchagina, J.A., Erofeeva, M.N. & Naidenko, S.V. 2020. Stressed by Maternity: Changes of Cortisol Level in Lactating Domestic Cats. *Animals (Basel)*, 10 (5), 903-.
- Amat, M., Camps, T., Manteca, X. 2015. Stress in owned cats: behavioural changes and welfare implications. *Journal of Feline Medicine and Surgery*. 18 (8), 577-586.
- Bennett, V., Gourkow, N. & Mills, D.S. 2017. Facial correlates of emotional behaviour in the domestic cat (*Felis catus*). *Behavioural processes*, 141 (Pt 3), 342–350.
- Benson, J. & Tincher, E.M. 2024. Cost of Care, Access to Care, and Payment Options in Veterinary Practice. *The Veterinary clinics of North America. Small animal practice*, 54 (2), 235–250
- Bjorklund, D.F. 2015. Developing adaptations. *Developmental review*, 38, 13–35.
- Campbell, G.R., Arnott, E.R., Graham, C., Niel, L., Ward, M.P. & Ma, G. 2024. Impact of early socialisation in foster care on kitten behaviour. *Applied animal behaviour science*, 276, 106306-.
- Cave, T.A., Thompson, H., Reid, S.W.J., Hodgson, D.R. & Addie, D.D. 2002. Kitten mortality in the United Kingdom: a retrospective analysis of 274 histopathological examinations (1986 to 2000). *Veterinary record*, 151 (17), 497–501
- Chapman, L. 2007. Transport and climate change: a review. *Journal of transport geography*, 15 (5), 354–367.
- Cruikshank & Stern. 2022. <https://extension.oregonstate.edu/animals-livestock/poultry-rabbits/understanding-genetics-behind-rabbit-coat-colors-part-1> Använd 2024-05-13.
- Egenvall, A., Höglund, O.V., Hoffman, R., Valle, P.S., Andersen, P.H., Lönnell, C., Byström, A. & Bonnett, B.N. 2024. Prices for veterinary care of dogs, cats and horses in selected countries in Europe. *Frontiers in veterinary science*, 11, 1403483-
- Egenvall, A., Valle, P.S., Hoffman, R., Höglund, O.V., Byström, A., Lönnell, C. & Bonnett, B.N. 2025. Prices for veterinary care of dogs, cats, and horses in Sweden and Norway: comparisons between corporate chain, government-run, and independent clinics. *Frontiers in veterinary science*, 12, 1544996-.
- Evidensia Djursjukvård, 2025. <https://evidensia.se/vara-tjanster/kattungebesiktning/> använd 2025-05-23.
- Farstad, W. 2018. Ethics in animal breeding. *Reproduction in domestic animals*, 53 (S3), 4–13
- FIFe. 2022. https://fifeweb.org/app/uploads/2023/11/ga_2022_minutes_en.pdf, använd 2025-04-22.

- FIFe. 2023. https://fifeweb.org/app/uploads/2023/12/summary_changes_2023.pdf, använd 2025-04-22.
- FIFe. 2025a. <https://fifeweb.org/organisation/presentation/>, använd 2025-04-14.
- FIFe. 2025b. <https://fifeweb.org/organisation/members/>, använd 2025-04-14.
- Johansson, P. 2021. <https://www.sverak.se/2021/01/28/raskatter-10-i-topp-lista-2020/>, använd 2025-04-20.
- Fraser, D. 1999. Animal ethics and animal welfare science: bridging the two cultures. *Applied animal behaviour science*, 65 (3), 171–189.
- Johansson, P. 2023. <https://www.sverak.se/2023/09/01/alder-vid-leverans-av-kattungar/>, använd 2025-04-14.
- Jordbruksverket. 2025. <https://jordbruksverket.se/e-tjanster-databaser-och-appar/e-tjanster-och-databaser-djur/kattregistret/statistik-ur-kattregistret>, använd 2025-04-23.
- Karsh, E.B. 1984. Factors influencing the socialization of cats to people. I: *The Pet Connection: Its Influence on our Health and Quality of Life* pp 207–215. (Red. R.K. Anderson., B.L. Hart., L.A. Hart). Philadelphia, University of Pennsylvania.
- Karsh, E.B & Turner, D.C. 1988. The human-cat relationship. I: *The Domestic Cat: The Biology of its Behaviour*, 1st Edition pp 159–177. (Red. D.C. Turner & P.P.G Bateson). Cambridge, Cambridge University.
- Linseele, V., Van Neer, W., Hendrickx, S. 2007. Evidence for early cat taming in Egypt. *Journal of archaeological science*, 34 (12), 2081–2090.
- Lowe, S.E. & Bradshaw, J.W.S. 2001. Ontogeny of individuality in the domestic cat in the home environment. *Animal Behaviour* 61: 231–237.
- Lowell, K.J., Delgado, M.M., Mederos, S.L. & Bain, M.J. 2020. The effect of premature maternal separation on distress vocalizations and activity in kittens (*Felis catus*) during a brief nest separation. *Applied animal behaviour science*, 232, 105130-.
- Lyons, L.A. & Kurushima, J.D. 2012. A Short Natural History of the Cat and its Relationship with Humans. I: *The Cat*. 1254–1262.
- Moelk, M. 1979 The Development of Friendly Approach Behavior in the Cat: A Study of Kitten-Mother Relations and the Cognitive Development of the Kitten from Birth to Eight Weeks. *Advances in the Study of Behavior*, 10, 163-224.
- Nilson, S.M., Gandolfi, B., Grahn, R.A., Kurushima, J.D., Lipinski, M.J., Randi, E., Waly, N.E., Driscoll, C., Murua Escobar, H., Schuster, R.K., Maruyama, S., Labarthe, N., Chomel, B.B., Ghosh, S.K., Ozpinar, H., Rah, H.-C., Millán, J., Mendes-de-Almeida, F., Levy, J.K., Heitz, E., Scherk, M.A., Alves, P.C., Decker, J.E. & Lyons, L.A. 2022. Genetics of randomly bred cats support the cradle of cat domestication being in the Near East. *Heredity*, 129 (6), 346–355
- Novus. 2024. <https://novus.se/nyheter/2024/11/katten-sveriges-popularaste-sallskapsdjur/>, använd 2025-04-23.

- Nowell, K & Jackson, P. 1996. Wild Cats: Status Survey and Conservation Action Plan. Gland, Switzerland. IUCN/SSC, Cat Specialist Group.
- Orcid, 2025. <https://orcid.org/0000-0002-9901-7923>, använd 2025-05-25.
- Pérez-Fuentes, M. del C., Molero Jurado, M. del M., Martos Martínez, Á., Fernández-Martínez, E., Franco Valenzuela, R., Herrera-Peco, I., Jiménez-Rodríguez, D., Méndez Mateo, I., Santillán García, A., Simón Márquez, M. del M. & Gázquez Linares, J.J. 2020. Design and Validation of the Adaptation to Change Questionnaire: New Realities in Times of COVID-19. *International journal of environmental research and public health*, 17 (15), 5612–15
- Randall, D.M. & Fernandes, M.F. 1991. The Social Desirability Response Bias in Ethics Research. *Journal of business ethics*, 10 (11), 805–817.
- Salonen, M., Vapalahti, K., Tiira, K., Mäki-Tanila, A. & Lohi, H. 2019. Breed differences of heritable behaviour traits in cats. *Scientific reports*, 9 (1), 7949-.
- Stahl, P., Leger F. 1992. Le chat sauvage: *Felis silvestris* Schreber, 1777. I: *Encyclopédie des Carnivores de France* No. 17. (Red. M. Artois & H. Maurin). Frankrike, Société française pour l'Étude et la Protection des Mammifères.
- Statistiska centralbyrån. 2016. Frågor och svar - om frågekonstruktion i enkät- och intervjuundersökningar. Örebro: SCB-Tryck.
- Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2020:8) om hållande av hundar och katter, saknr L102.
- Stone, A.E., Brummet, G.O., Carozza, E.M., Kass, P.H., Petersen, E.P., Sykes, J. & Westman, M.E. 2020. 2020 AAHA/AAFP Feline Vaccination Guidelines. *Journal of feline medicine and surgery*, 22 (9), 813–830.
- SVERAK. 2024. <https://www.sverak.se/for-kattagare/raskatt/kattraser/>, använd 2025-04-23.
- SVERAK. 2025a. <https://www.sverak.se/om-sverak/sveraks-historia/>, använd 2025-04-22.
- SVERAK. 2025b. <https://www.sverak.se/bli-medlem-for-katten/>, använd 2025-04-17.
- SVERAK. 2025c. <https://www.sverak.se/bli-medlem-for-katten/sverak-anslutna-klubbar/>, använd 2025-04-17.
- Sveriges Veterinärförbund, 2021. <https://www.svf.se/nyheter/kris-inom-svensk-djursjukvard-riskerar-att-aventyra-arbetsmiljo-och-djurskydd-under-den-kommande-sommaren/> använd 2025-05-23.
- Sunning. 2022. Socialisering av kattungar – en kartläggning av raskattuppfödning inom SVERAK. Examensarbete, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap, Sverige.
- Tan, P.L. & Counsil, J.J. 1985. The Influence of Weaning on Prey-catching Behaviour in Kittens. *Zeitschrift für Tierpsychologie*, 70 (2), 89-176.
- Xiang, L., Sunesara, I., Rehm, K.E. & Marshall Jr, G.D. 2016. Hair Cortisol Concentrations Are Associated with Hair Growth Rate. *Neuroimmunomodulation*, 23 (5–6), 287–294

- Veronesi, M.C. & Fusi, J. 2022. Feline neonatology: From birth to commencement of weaning – what to know for successful management. *Journal of feline medicine and surgery*, 24 (3), 232–242.
- van den Heuvel, M., Demerouti, E., Bakker, A.B. & Schaufeli, W.B. 2013. Adapting to change: The value of change information and meaning-making. *Journal of vocational behavior*, 83 (1), 11–21.
- West, M. 1974. Social Play in the Domestic Cat. *American zoologist*, 14 (1), 427–436.
- Wilhelmy, J., Serpell, J., Brown, D. & Siracusa, C. 2016. Behavioral associations with breed, coat type, and eye color in single-breed cats. *Journal of veterinary behavior*, 13, 80–87.
- Zhang, Sarah. 2017. <https://www.theatlantic.com/science/archive/2017/06/cat-domination/530685/> Använd 2024-05-07

Bilaga 1

Villkor & Samtycke

Välkommen att delta i studentarbetet Från 12 till 14 veckor: Effekter av senare avvänjning på kattmamman och uppfödarnas perspektiv.

När du samtycker till att delta i detta studentarbete innebär det att Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) behandlar dina personuppgifter. Att ge SLU ditt samtycke är helt frivilligt, men om du inte samtycker till att dina personuppgifter behandlas kan du inte delta i studentarbetet. Denna blankett syftar till att ge dig all information som behövs för att du ska kunna ta ställning till om du vill ge ditt samtycke till att delta i studentarbetet och till att SLU hanterar dina personuppgifter.

Behandlingen av dina personuppgifter sker med stöd av den rättsliga grunden samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. SLU är ansvarigt för behandlingen av dina personuppgifter, och du når SLU:s dataskyddsombud på dataskydd@slu.se. Din kontaktperson för detta arbete är student Rakel Eekman, rlee0001@stud.slu.se. Du kan också kontakta handledaren Maria Andersson, maria.andersson@slu.se och biträdande handledaren Elin Hirsch elin@tail-up.se.

Vi samlar in följande uppgifter om dig: Information om din kattuppfödning, din inställning till direktivet av FIFe (Fédération Internationale Féline) att kattungar behöver vara 14 veckor innan de får flytta från kattmamman, vilken miljö din kattuppfödning sker i och i vilket län du är bosatt.

Ändamålet med behandlingen av dina personuppgifter är att SLU:s student ska kunna genomföra sitt studentarbete Från 12 till 14 veckor: Effekter av senare avvänjning på kattmamman och uppfödarnas perspektiv med god vetenskaplig kvalitet. Dina personuppgifter kommer inte att överföras till andra organisationer eller företag utanför SLU.

Dina personuppgifter kommer att lagras till dess studentarbetet godkänts och betyget har registrerats i SLU:s studieregister. Uppgifterna kommer därefter att gallras. Uppgifter du lämnar kan komma att användas i vidare forskningssyfte och lagras i så fall av SLU enligt gängse forskningsmetod. Uppgifterna kommer att hanteras så att inga obehöriga kan ta del av dem.

Om du vill läsa mer om hur SLU behandlar personuppgifter och om dina rättigheter kan du hitta den informationen på www.slu.se/personuppgifter. Du har enligt lag rätt att under vissa omständigheter få dina uppgifter raderade, rättade, begränsade och att få tillgång till de personuppgifter som behandlas, samt rätt att invända mot behandlingen.

Om du har synpunkter kan du kontakta dataskyddsombudet på dataskydd@slu.se.

Du kan vända dig med klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, imy@imy.se.
Du kan läsa mer om Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn på <http://www.imy.se/>.

Jag samtycker till att delta i detta studentarbete och till att SLU behandlar personuppgifter om mig på det sätt som förklaras i denna text, inklusive känsliga uppgifter om jag lämnar sådana.

Ja

Nej

Introduktion

Välkommen att delta i kandidatarbetet Från 12 till 14 veckor: Effekter av senare avvänjning på kattmamman och uppfödarnas perspektiv.

Enkäten tar ca 5-10 minuter att genomföra.

Bakgrunden till detta arbete och enkät är att från och med den 1 september 2023 behöver kattuppfödare som är ansluta till SVERAK (Sveriges Kattklubbars Riksförbund) ha sina kattungar hemma tills dess att de är 14 veckor gamla innan de får flytta från sin mamma. Samtidigt enligt 6 Kap. 9 § i Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hundar och katter Saknr L102 framgår det att kattungarna inte får separeras från mamman förens de är 12 veckor. Jag vill genomföra mitt arbete för att jag tycker att diskussionen om avvänjningsveckor på kattungar har varit väldigt intressant, och att det är spännande att SVERAK och Jordbruksverket idag har olika regler. Regeländringen kommer från början från ett direktiv av FIFe (Fédération Internationale Féline) som SVERAK är medlemmar i och därmed behöver följa. De hänvisar till studier som Ahola et al. (2017) där resultatet visar att kattungar som bor hos sin mamma till 14 veckor uppvisar färre stereotypa beteenden och mindre aggressioner. I mitt arbete vill jag dock främst fokusera på hur kattmamman påverkas av att ha kattungarna hos sig i två veckor längre, eftersom det är ett relativt outforskat område. SVERAK har gjort det möjligt för sina uppfödare att ansöka om en generell dispens att sälja sina kattungar vid 12 veckors ålder med ett godkänt veterinärintyg. Jag vill därför i mitt arbete även ta reda på uppfödarnas upplevelser och attityder kring regeln.

Ahola, M.K., Vapalahti, K. & Lohi, H. 2017. Early weaning increases aggression and stereotypic behaviour in cats. Scientific reports, 7 (1), 10412–9.

Enkäten

Ansluten till SVERAK?

1.1. Bedriver du kattuppfödning och är ansluten till SVERAK?

Ja

Nej

1.2. Har du haft minst en kattkull innan regeländringen om att kattungar ska bo hos sin mamma i 14 veckor istället för 12 veckor trädde i kraft den 1 september 2023, och minst en kull efter den 1 september 2023?

Ja
Nej

1.3. Var du ansluten till SVERAK innan 1 september 2023?

Ja
Nej

1.4. Är regelnändringen att hålla kattungar med kattmamman tills att de är 14 veckor som infördes 1 september 2023 en anledning till att din uppfödning inte är ansluten till SVERAK idag?

Ja
Nej

5. Grundat på dina svar är du tyvärr inte en målgrupp för denna enkät.
Om du är intresserad av resultatet av studien kommer den att publiceras under sommaren 2025.

Mina kontaktuppgifter är rlee0001@stud.slu.se

Tack för din tid!

Avsluta

Bakgrundsinformation

Du kommer i slutet av enkäten få möjlighet att fylla i en fritextruta med övriga tankar som du önskar ta upp i undersökningen.

2.1. Vilken kattras föder du främst upp?

Abessinier – ABY
American curl Långhår & Korthår – ACL/ACS
Balines – BAL
Bengal – BEN
Brittiskt korthår – BSH
Brittiskt långhår – BLH
Burma – BUR
Burmilla – BML
Chartreux – CHA
Cornish Rex – CRX
Cymric – CYM
Devon rex – DRX
Don sphynx – DSP
Egyptian mau – MAU
Europé – EUR
Exotic – EXO
German rex – GRX
Helig Birma – SBI
Japanese bobtail – JBT
Korat – KOR
Kurilean bobtail – KBL/KBS
La perm – LPL/LPS
Maine Coon – MCO

Manx – MAN
Neva masquerade – NEM
Norsk skogkatt – NFO
Ocicat – OCI
Orientaliskt korthår – OSH
Orientaliskt långhår – OLH
Perser – PER
Peterbald – PEB
Ragdoll – RAG
Russian blue – RUS
Selkirk rex – SRL/SRS
Siames – SIA
Sibirisk katt – SIB
Singapura – SIN
Snowshoe – SNO
Sokoke – SOK
Somali – SOM
Sphynx – SPH
Thai – THA
Turkisk angora – TUA
Turkisk Van – TUV

2.2 I vilket län bor du?

Blekinge
Dalarna
Gotland
Gävleborg
Halland
Jämtland
Jönköping
Kalmar (Öland)
Kronoberg
Norrbotten
Skåne
Stockholm
Södermanland
Uppsala
Värmlands län
Västerbotten
Västernorrland
Västmanland
Västra Götaland
Örebro
Östergötland

2.3 I vilken typ av bostadsmiljö föds dina kattungar upp? Välj två alternativ som passar bäst in på din situation

Landet

Större stad (fler än 100 000 invånare)
Mindre stad (färre än 100 000 invånare)

2.4. Bor du i...

Lägenhet

Hus

Information om din kattuppfödning

Du kommer i slutet av enkäten få möjlighet att fylla i en fritext ruta med övriga tankar som du önskar ta upp i undersökningen.

3.1. Hur länge har du bedrivit din uppfödning av raskatter?

Minst 2-4 år

5-6 år

7-8 år

9-10 år

11-12 år

13 år eller fler

3.2. Hur många kullar per år föder du generellt upp?

Färre än 1 per år

1-2 per år

3-4 per år

fler än 5 per år

3.3. Hur många katter äger du som bor hos dig idag? (Ej inräknat katter hos fodervärdar eller kattungar som ska säljas).

1 st

2-3 st

4-6 st

7-9 st

10 st eller fler

3.4 Hur högt prioriterar du kattmammans modersegenskaper och temperament vid val av avelshona i förhållande till andra egenskaper? Exempel på andra egenskaper kan vara bland annat utseende (teckning, storlek, färg), praktiska omständigheter eller ekonomi.

Mycket lågt

Lågt

Ganska lågt

Ganska högt

Högt

Mycket högt

3.5 Vid ungefär vilken vecka brukade dina kattungar i huvudsak flytta till nya hem innan regeländringen om att kattungar ska bo hos sin mamma i 14 veckor istället för 12 veckor som trädde i kraft den 1 september 2023?

12 veckor
13 veckor
14 veckor
15 veckor
16 veckor eller äldre

3.6 Har du någon gång utnyttjat den generella dispensen om att få sälja kattungar vid 12 veckor efter 1 september 2023 genom att en veterinär gett sitt godkännande på förbundets besiktningsblankett?

Ja

Nej

3.7 Om du har utnyttjat den generella dispensen om att få sälja kattungar vid 12 veckor efter 1 september 2023 genom att en veterinär gett sitt godkännande på förbundets besiktningsblankett, vad var anledningen till att du sökte dispens?

Har ej sökt dispens.

Skriv ditt svar här _____

Kattmammans välfärd

4.1. Vid vilken vecka upplever du som uppfödare att kattmamman visar att hon påbörjat avvänjning av kattungarna? Med avvänjning menar vi den tidpunkt då kattungarna är redo att flytta från sin mamma.

Tidigare än 8 veckor

8-10 veckor

10-12 veckor

12-14 veckor

Eget svar _____

4.2. Hur avgör du som uppfödare att kattmamman visar att hon påbörjat avvänjning av kattungarna? Med avvänjning menar vi den tidpunkt då kattungarna är redo att flytta från sin mamma.

4.3. Hur upplevde du som uppfödare kattmammans fysiska och mentala tillstånd när kattungarna fick flytta hemifrån vid 12 veckor? (Innan 1 september 2023)

Hull (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7

8

9

10 bättre än innan dräktighet

Stresstålighet (mitten visar på oförändrat/samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7

8

9

10 bättre än innan dräktighet

Pälskvalité (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7

8

9

10 bättre än innan dräktighet

Interaktioner med människor (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7

8

9

10 bättre än innan dräktighet

Fysisk aktivitet (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7

8

9

10 bättre än innan dräktighet

4.3 Hur upplever du som uppfödare kattmammans fysiska och mentala tillstånd nu när kattungarna flyttar hemifrån vid 14 veckor? (Efter 1 september 2023)

Hull (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7

8

9

10 bättre än innan dräktighet

Stresstålighet (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7

8

9

10 bättre än innan dräktighet

Pälskvalité (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet

2

3

4

5

6

7
8
9
10 bättre än innan dräktighet

Interaktioner med människor (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet
2
3
4
5
6
7
8
9
10 bättre än innan dräktighet

Fysisk aktivitet (mitten visar på oförändrat/ samma som innan dräktighet)

1 sämre än innan dräktighet
2
3
4
5
6
7
8
9
10 bättre än innan dräktighet

4.4 Märker du en skillnad på kattmammans temperament och beteende av att ha kattungarna boende hos sig i två veckor längre? Beskriv kort din upplevelse

Kattungarnas välfärd

Du kommer i slutet av enkäten få möjlighet att fylla i en fritext ruta med övriga tankar som du önskar ta upp i undersökningen.

5.1 Upplever du en förbättrad välfärd hos dina kattungar genom att de bor hos sin mamma till 14 veckors ålder, jämfört med 12 veckors ålder?

Upplevelserna kan vara baserade på historier från kattköpare eller egna katter du sparat från kullar.

Ja

Ingen skillnad

Nej

Vet ej

Annat: _____

5.2 Har du upplevt något av nedanstående beteenden hos dina kattungar efter att de har flyttat från sin mamma vid 12 veckor? Kryssa i de som passar.

(Du kan välja fler än ett alternativ).

Överdriven putsning

Snuttande på föremål, människor eller andra djur

Aggression mot nya människor

Aggression mot familjemedlemmar

Aggression mot andra katter

Blyghet mot nya människor

Blyghet mot andra katter

Blyghet mot nya föremål

Inget av ovanstående

Annat nämligen: _____

5.3 Har du upplevt något av nedanstående beteenden hos dina kattungar efter att de har flyttat från sin mamma vid 14 veckor? Kryssa i de som passar.

(Du kan välja fler än ett alternativ).

Överdriven putsning

Snuttande på föremål, människor eller andra djur

Aggression mot nya människor

Aggression mot familjemedlemmar

Aggression mot andra katter

Blyghet mot nya människor

Blyghet mot andra katter

Blyghet mot nya föremål

Inget av ovanstående

Annat nämligen: _____

Om regeländringen Regeländringens påverkan

Du kommer i slutet av enkäten få möjlighet att fylla i en fritext ruta med övriga tankar som du önskar ta upp i undersökningen.

6.1. Anser du att du fick god information om regeländringen att kattungar inte får levereras förrän 14 veckor efter 1 september 2023 i rimlig tid inför att regeln infördes?

Ja

Nej

Annat: _____

6.2. Hur blev du informerad om att regeländringen skulle ske?

(Du kan välja fler än ett alternativ).

Mailutskick

Sociala medier

Muntlig information

Nyhetsbrev

Annat sätt: _____

6.3. Fick du information om varför regeländringen att kattungar inte får levereras förrän 14 veckor efter 1 september 2023 infördes?

Ja

Nej, men tagit reda på det själv i efterhand

Nej, jag vet fortfarande inte varför

6.4. Hur var din spontana inställning till regeländringen att kattungar inte får levereras förrän 14 veckors ålder efter 1 september 2023 när regeln trädde i kraft?

Mycket positiv

Positiv

Ganska positiv

Ganska negativ

Negativ

Mycket negativ

6.5. Hur är din spontana inställning till regeländringen att kattungar inte får levereras förrän 14 veckors ålder efter 1 september 2023 idag?

Mycket positiv

Positiv

Ganska positiv

Ganska negativ

Negativ

Mycket negativ

6.6. Har du upplevt att regeländringen att kattungar inte får levereras förrän 14 veckor efter 1 september 2023 har påverkat din uppfödning negativt på något av följande sätt?

(Du kan välja fler än ett alternativ. Väljer du "övrigt" behöver du fylla i något i textrutan för att kunna gå vidare till nästa sida).

Märker ingen negativ skillnad

Försvårat min uppfödning

Jag kan inte ta lika många kullar som jag vill

Det är svårare att få mina kattungar sålda

Kattungeköpare väljer bort min uppfödning för att de inte kan ta kattungen förens den är 14 veckor

En ekonomisk skillnad där jag som uppfödare förlorar en så pass stor del av inkomsten att det har blivit märkbart

Kattmamman verkar frustrerad

Kattungarna uppvisar samma frekvens av beteendeproblem och stereotypa beteenden som innan

Övrigt: _____

6.7. Har du upplevt att regeländringen att kattungar inte får levereras förrän 14 veckor efter 1 september 2023 har påverkat din uppfödning positivt på något av följande sätt?

(Du kan välja fler än ett alternativ. Väljer du "övrigt" behöver du fylla i något i textrutan för att kunna gå vidare till nästa sida).

Märker ingen positiv skillnad

Förenklat min uppfödning

Jag kan ta så många kullar jag önskar

Kattköpare har varit förstående att de numera inte kan få hem kattungen förens den är 14 veckor

Jag har haft lättare, eller lika lätt, att få kattungar sålda än innan regeländringen

Kattmamman är opåverkad

Kattungarna uppvisar färre beteendeproblem och stereotypa beteenden än innan

Övrigt: _____

7. Övrigt

Har du något ytterligare att tillägga som inte tagits upp tidigare i enkäten?

8. Avslut

Tack för ditt deltagande i studien och bidrag till att förbättra välfärden för våra raskatter!

Reslutatet av studien kommer att publiceras och skickas ut till SVERAK i juni 2025.

Bilaga 2

Kattraser som exkluderades ur resultatet på grund av ingen svars representation.

American curl Långhår Korthår – ACL/ACS	0,00 %
Burmilla – BML	0,00 %
Chartreux – CHA	0,00 %
Cymric – CYM	0,00 %
Don sphynx – DSP	0,00 %
Egyptian mau – MAU	0,00 %
Europé – EUR	0,00 %
German rex – GRX	0,00 %
Japanese bobtail – JBT	0,00 %
Korat – KOR	0,00 %
Kurilian bobtail – KBL/KBS	0,00 %
Manx – MAN	0,00 %
Selkirk rex – SRL/SRS	0,00 %
Singapura – SIN	0,00 %
Snowshoe – SNO	0,00 %
Sokoke – SOK	0,00 %
Thai – THA	0,00 %

Bilaga 3

Fritextsvar som omfördelats till befintliga svarsalternativ.

Fråga	Svarsalternativ	Antal (n) som omfördelades	Totalt antal (n)	Total andel (%)
5.2.	“inget av ovanstående”	2	95	71,64%
5.2.	“blyghet mot nya människor”	1	16	11,94%
5.3	“inget av ovanstående”	8	114	85,07%
5.3	“blyghet mot nya människor”	1	7	5,22%
6.6	“Märker ingen negativ skillnad”	6	64	48,12 %
6.6	“Försvårat min uppfödning”	3	18	13,53 %
6.6	“En ekonomisk skillnad där jag som uppfödare förlorar en så pass stor del av inkomsten att det har blivit märkbart”	10	24	18,05 %
6.6	“Kattmamman verkar frustrerad”	2	53	39,85 %
6.6	“Övrigt”	-21	16	12,03 %
6.7	“Märker ingen positiv skillnad”	11	79	59,40 %
6.7	“Förenklat min uppfödning”	8	14	10,53 %
6.7	“Övrigt”	-19	7	5,26 %

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Rakel Eekman har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.